

MÉHÉSZETI KÖZLÖNY

A RNK MÉHÉSZEGYESÜLET SZAKLAPJA

64. ÉVFOLYAM

10. SZÁM

1949 OKTÓBER

Lapunk főbb tartalma:

Megvédjük a békét! — —	257
A Tamaskó-féle „Egyetememes“ vándorkaptár —	258
A kaptár szerkezeti leírása — — — — —	260
A fedődeszka — — — —	262
Az alsó kijárónyílás —	263
Pillanatok alatt vándorlásra kész — — — —	265
Az oldalcsatorna célja —	267
Hogyan konzerválunk vitamindús anyagot mézben — — — — —	268
Elkerüljük a hurcolódást — — — — —	269
Az építőkeret szovjet találmány — — — — —	271
Miért használok 40×30-as belméretű keretet —	273
A második akácvirágzás kihasználása — — —	276
A fészkek kezelése — —	277
A sikeres méhtenyésztés alapismeretei: Csákány Zsigmond — — — —	279
A béke napja: Maria Bunnus — — — — —	280
A méz gyógyhatásának alapjai: Szám István —	281
Követésre méltó példa: Bacsoni Ernő — — —	285
Októberi (Méh) Napok: Molnár Ferenc — — — — —	286
Könyvismertetés — — —	288

ŐSZI GYÜMÖLCSÖK

Régen sokat vitatkoztak afelől, hogy a méhek kárt okoznak-e gyümölcserősor a szőlőben, vagy a gyümölcsösben? A felületes megfigyelők ugyanis csak azt látták, hogy a méhek szorgalmasan gyűjtik a szőlő, körte és egyéb gyümölcs édes levét. Ma már mindenki tudja, hogy a méhek rágói túlgyen-gék ahhoz, hogy a gyümölcsök aránylag vastag héját felszakítsák. A kárt nem a méhek okozzák, hanem a darazsak. A méhek csak a darázsragta sőben keresztül hordják el az édes gyümölcsnedvet és így megakadályozzák, hogy a gyümölcs megromoljék, káros gombák telepedjenek meg rajta.

A friss gyümölcsnedvet ha idejében hordják be, még átalakíthatják mézzé, viszont ha megerjed, halálát okozhatja a méheknek.

A FALUSI TANÁCS KÖLTSÉGVETÉSE. Az „OROSZ KÖNYV“ „Beszélgetés a falu népével“ sorozatában megjelent legújabb kiadvány megmutatja, miképp állítják össze és hogyan valóítják meg a Szovjetunió falusi tanácsainak költségvetését. A falusi tanács kezeli az erdőket, kisipari szövetkezeteket és kereskedelmi raktárakat. A belőlük származó jövedelmek a falusi tanács költségvetését gyarapítja. Ebből sokat fordítanak az újjáépítésre, iskolákra, kultúr- és egészségügyi intézményekre, csakúgy, mint a szovjetfalu iparításának fejlesztésére. Ezeket az alapokat a falusi tanács tagjaiból választott állandó bizottság kezeli. Ebből a tanulságos olvasmányból láthatjuk a szovjet szocialista rendszer mélyen demokratikus jellegét, amelyben a nép a közügyek közvetlen vezetője.

„A KOLHOZISTA KÖZÖS ÉS SZEMÉLYI GAZDASÁG“ Az „OROSZ KÖNYV“ „Beszélgetés a falu népével“ sorozatának legújabb könyvecskéjéből megtudjuk, hogy a Szovjetunióban minden egyes szántóvetőnek a közgazdaságon kí-

vül még személyi gazdasága is van, amelynek egész jövedelme őt illeti és amely a közgazdaságból e folyó jövedelmen kívül, külön személyi jövedelmet is biztosít számára. A népszerűen megírt könyvecske világos képet nyújt arról, hogy mi a szovjetmezőgazdaság új formájának, a közgazdálkodásnak, a kolhozoknak a lényege. Kétségtelen, hogy a romániai magyar dolgozó földművesség nagy érdeklődéssel és haszonnal forgatja majd ezt a kis könyvecskét, amely sok olyat magyaráz számára, amelyet eddig nem tudott.

KISÉRLETEK SZULFATHIAZOLLAL. Az Állattenyésztési és Kutató Intézet több helyen kísérletezik a költségrothadás szulfathiazolos kezeléssel való leküzdésére. Az ez évi részleges eredményt idejében közzéteszik, hogy minden dolgozó méhésztudomást szerezzen róla.

ELCSERÉLNÉK viasz- vagy kaptár deszkaanyagért minden igényt kielégítő mülépberagasztó transzformátort. **Balázs Géza,** Cluj-Kolozsvár, Str. Ferici 18.

**FIGYELJE A KÖNYVKERESKEDÉSFKET!
FIGYELJE A KÖNYVKERESKEDÉSEKET.
FIGYELJE A KÖNYVKERESKEDESEKET!**

MEGJELENT

Dr. SZÖVÉRDI FERENC

„SOK MÉZET“

AZ EREDMÉNYES MÉHÉSZET KÉZIKÖNYVE

TÖBB MINT 400 OLDAL 354 KÉPPEL

ÁRA CSAK 300 LEJ

**KÜLDJON BE 300 LEJT SZERKESZTŐSÉGÜNK CIMÉRE S MI
A PÓSTADÍJ FELSZÁMITÁSA NÉLKÜL AZONNAL MEGKÜLDJÜK.
UTÁNVÉTTTEL 50 LEJJELE DRÁGABB.**

Megvédjük a békét

LITOVCSENKO

kolhoz paraszt:

Mi békét akarunk s életünket minden békeszerető néppel egyetértésben akarjuk építeni. Az Amerikai Egyesült Államok, Nagybritánia és Franciaország népeinek nincsen miért tartaniók a Szovjetuniótól, mert mi soha senkit nem fenyegettünk és nincsen szándékunkban bárkit is fenyegetni. Nem a Szovjet nép készít elő új háborút, hanem a kapzsi imperialisták, akik uralmukat szeretnék az egész világra kiterjeszteni.

Kolhózunk tagjainak megbízásából fordulok a külföldi parasztsághoz s harcra hívom őket az egész világ békéjéért. Indítsanak külföldi parasztestvéreink hatalmas mozgalmakat a béke érdekében, leplezzék le s hiúsítsák meg az imperialistáknak új háború kirobbantására irányuló galád terveit.

Mi békét akarunk és sikerrel építjük virágzó életünket. A szovjet kormánzatnak s a szovjet népnek nincsenek és nem is lehetnek olyan tervei, mint amelyeket az amerikai imperialisták készítenek, a városok és falvak rombadöntésére. Ellenkezőleg, a mi nagyszerű terveink a természet átalakítását, kolhózaink és szovhózaink kollektív munkáját, városaink és falvaink kiépítését foglalják magukban...

LING KIANG-YUN *kinai szakszervezeti vezető;*

Napjainkban a szabadság szellemétől áthatott népek egyetemes és tartós békéért akarunk harcolni. A kínai nép is kifejezi akaratát, hogy ehhez a harchoz kíván csatlakozni, a Szovjetunió népeinek oldalán, a népi demokráciák országainak oldalán, a nemzeti felszabadulásukért küzdő gyarmati népek oldalán, minden békés nép oldalán. Ezt az akaratot és törekvést közvetítettük a mi kedves Szovjetunióknak.

LAFITTE JEAN

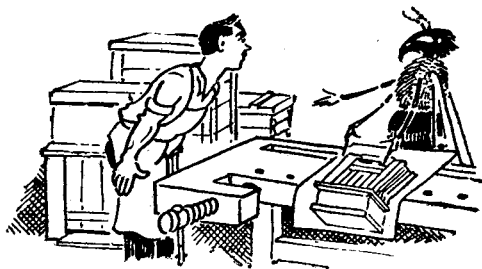
francia munkásíró:

ber tisztelettel hajlik meg.

Köszönet nektek Sztalingrádi győzők, akik olyan hús- és véráldozattal járultatok a béke ügyéhez, melynek nagysága előtt minden becsületes ember

Köszönjük neked, Szovjet nép, hogy a békéért vívott harcunkban ma is új harci és győzelmi hitet öntesz belénk. Veled s a világ népeivel, mi mindnyájan, férfiak és nők, egységünkkel és cselekvésünkkel fogjuk megnyerni a béke ütközetét.

KERETKÉRDÉS KAPTÁRKÉRDÉS

A Tamás'ró-féle „Egyszerűes vándor'kaptár”

Általánosságban háromféle kaptár-típust ismerünk:

1. a hátul- vagy oldalkezelésű méhesbe, pavillonba, vagy ducokba állítható kaptárakat különféle kiképzéssel és méretben;

2. a fekvőrendszerű, egykeretsoros felülről kezelhető kaptárakat és

3. a rakodó rendszerű, felsőmézteres, szintén felülről- vagy kombinálva felülről és oldalt kezelhető kaptárakat, egyforma fészkek és méztéri, vagy a fészkekben egész, a méztérben pedig félkerettel ellátva.

Mindhárom rendszernek sok az előnye de, sok a hátránya is. Egyik tábor a méhesbe való pavillonrendszerre, a másik a fekvőre, a harmadik pedig a rakodóra esküszik. A méhészek mindhármát állandóan igyekeznek korszerűsíteni, javítani. A módosítás azonban, az illető rendszerhez megkötötten igazozik. Kévsé olyan törekvésről tudunk, amely a három rendszer előnyét egy alkotásban igyekeznék összpontosítani.

A CÉL

Új kaptáram megalkotásánál azt a célt tűztem magam elé, hogy a három rendszer lényeges előnyét egy kaptárban összehozzam és a hátrányokat kiküszöböljem. Olyan kaptárt óhajtottam szerkeszteni, amelyben megtalálhatjuk a méhészeti haladás napjainkig megvalósított összes előnyét és ugyanakkor a racionális méhészkedés követelményeinek a legjobban megfelel. A ki-

tűzött céloimat elértem. Sok álmatlan éjszakám árán, de sikerült. Kaptáram az elmúlt években mindenben beváltotta a hozzáfűzött reményemet és elgondolásmomat.

Kaptáramat négy évi kísérletezés után hozom a RNK méhészeinek nyilvánossága elé anélkül, hogy ez idő alatt a legcsekélyebbet is módosítanom kellett volna rajta. Előre alaposan megfontolt elvekre épült, arra a gyakorlati és elméleti tapasztalatra támaszkodva, amit a sokféle kaptár- és kezelési rendszerrel napjainkig megszerezhettem.

A KAPTÁR LEÍRÁSA

Szerény írásomnak legnehezebb része a kaptár leírása, a kaptáramat úgy bemutatnom, hogy rendszeremet valóban minden méhész megértse. Benne nagyon sok új dologgal ismerkedik meg, amelyről inkább csak a nagy tájékozottságú, szakirodalmat jól ismerő méhésznek van tudomása. Az elmúlt négy év alatt sok méhész megnézte kaptáramat és a tájékoztatlanobbja bizony alig, vagy se-hogy sem tudta felfogni a kiképzés egyes részleteinek fontosságát, míg arról részletesebb szóbeli magyarázatot nem adtam.

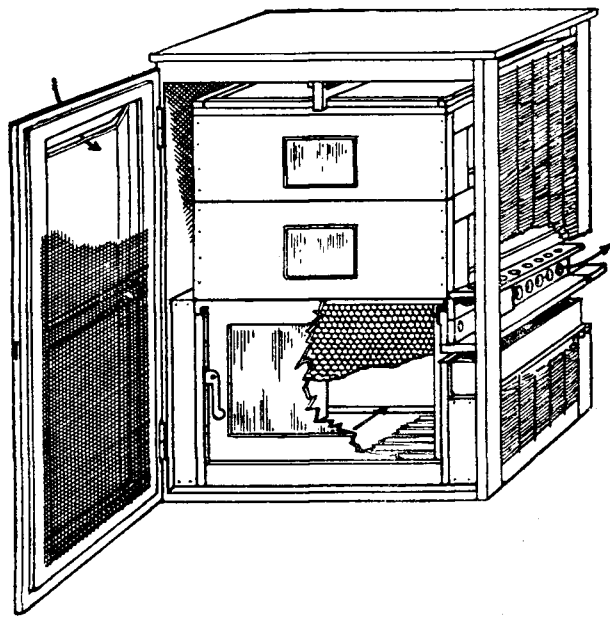
A kaptáram lényegében rakodó rendszerű, a fészkekben egész, míg a méztérben félkerettel, azaz két félkeretes méztéri fiókkal. A felső mézteres, félkeretes fiókkal ellátott kaptár, minden vidékre és hordási viszonyok közé megfelelőnek bizonyult. A tapasztalat és a

gyakorlat is igazolja, tehát mindenki bizalommal fogadhatja.

Vándorméhész létemre a multban nem voltam feltétlen híve a rakodónak, noha méhészetemben állandóan üzemben volt. Inkább a fekvők felé hajlott a rokonszenvem, mert a méhekkel sikeresebben vándorolhattam s emellett egyszerűbb és gyorsabb volt, a méhesládok kezelése is. Az utóbbi időben azonban a rakodó és a zárt méhesbe való kaptá-

fekvőfelületét a magasztás még kisebb térre szorította. Szállításnál szinte keljfeljancsi módjára ingadoznak az ilyen kaptárak. Nehéz volt szilárdan lekötni őket, ezért nem tartottam végleges megoldásnak. A fekvőket etekintetben is előnyben részesítettem. A rakodó típus jobb felfekvésének megoldására tehát más megoldást kellett találnom.

Úgy a fekvők, mint a rakodók ki-mondottan szabadon és szétszórt el-

A Tamaskó-féle „Egyetemes“-vándorkaptárt csak 1.5 cm vastag falúra préseljük, mert a fészke bélelt. A kaptár egyesíti a rakodó sok előnyét és mégis hátulról kezelhető. Két kijárója van: 1. alul, amit csak a nagyhoradás idején nyitunk meg; 2. a másik oldalt alagútkijáró, amit egy retesszel szabályozhatunk. Az alagútkijáró felett méhszöktető látható. Mézszedésnél a mézkamara alá rakjuk a fedődeszkát és a szöktetőn keresztül mind a fészkekbe jönnek a méhek. További előnye a beépített tető-itató készülék, üvegablak a mézkamarán, stb. és a kaptár kitűnő szellőzése, ami vándorlásnál sokat ér. A fészkek köröskörül vastagon bélelt s mivel egymásra rakható, alul is melegtartó akár a bundás. Eredeti jeje 42×32.5 cm-es és fészkekeretekkel készült, de NB-keretekkel is elkészíthetjük.

rak vándorlásra való kiképzése előnyösen módosult, de maga a kezelés és a kaptár jobb áttekinthetősége sajnos ezzel nem javult. Az alsó és felső menekülőtér a szellőzést előnyösen oldotta meg, azonban a kaptár eddig is csekély

helyezéshez módosult kaptárak. Mint ilyenek viszont teljesen nélkülözik a zárt méhes (pavillon) rendszer nyújtotta előnyöket, amelyek tagadhatatlanul nagyok és hiányukból sok hátrány származna.

Az annyira hangoztatott szétzört elhelyezést sajnos elméletben találjuk meg. A valóságban legtöbbször zsufolt sorokat látunk és a méhek elszállítása nagyobb, mint a méhesben. Tehát a szétzört elhelyezés előnyeként hangoztatott egészségügyi következmények csak a néhány családos méhészetekben valósíthatók meg. Viszonyaink mellett a nagyobb méhészetek, különösen pedig a vándorméhészet — megfelelő terület és alkalmas védettség hiánya miatt — képtelen megvalósítani. A szabadon álló kaptárak karbantartása és gyors elhasználódása igen költségessé teszi a méhészkedést. Mindez olcsóbban és célszűbben megoldható a zárt méhesben. Ugyanígy tökéletesebb a kaptár melegtartása is.

Kaptáram méhesbe való, anélkül azonban, hogy a felső kezelési és szabadban álló kaptárak lényeges előnyeiből veszítene. Egyébként a szabadban egyenként is felállítható.

Bizonyos keretmérethez sincs kötvé. Bármilyen méretre elkészíthető, értve ezalatt az olyan méreteket, amelyek, mint fészkek-keretek, viszonyaink mellett beváltak, azaz 12—13 négyzetdeciméter körüli belső méretű keretek, Dadant-félék, EN. 40×30-as, NB (nagy

A KAPTÁR SZERKEZETI LEÍRÁSA

Amint a képekből látható, a kaptár lényegében nem más, mint *tokban elhelyezett két félméteres rakodókaptár*. Nevezhetnénk akár köpenyesnek is, mert a külső része, mint egy köpeny foglalja magába a belső kaptártestet. Külső szemrevételere úgy néz ki, mint a három kertsoros országos egyleti ikerkaptár. Szélességben majdnem egyező, csak valamivel magasabb.

A kaptár egymásfölé, méhesbe, pavilonba állítható, vagy mint téglából a házat, méhest építhetünk belőle. Hátulról kezelhető. Terület-kihasználás és kezelés szempontjából tehát a zárt méhes előnyeit biztosítja. A kaptárban, egysor egész- és kétsor félkeretet látunk, a homlokfalra keresztirányban.

Boczonádi) 35×35 cm-es Balogh, francia kongresszusi stb. Ezek közül megfelelőbb az olyan magasságú fészkeret, amelynél a hizlalt méztéri félkeretet minden különösebb eljárás nélkül használhatjuk. Az ilyen fészkeknek legalább 30 cm. magasságúnak kell lennie. Ennél alacsonyabb méretnél a hizlalt mézes lép rács nélküli használata már körülményes, mert a fészek kitágítása érdekében a hizlalt lépét a méhek lerágnák a fiasítás számára. A fészek kiterjesztése megmutatja, hogy melyik az a keretméret, amely természeti ösztönüknek legjobban megfelel. A mézes lépeket természetes lakásában is kihizlalja a méhcsalád.

A fenti méretek közül a 9, 10 keretes fészkek bizonyult a legjobbnak viszonyaink mellett, de ez idomul legjobban az anya teljesítőképeségéhez is. A Langstroth- és Gerstung-féle mérethez hasonló, egyforma fészkek és méztéri keretek, nem valók akácovidékre, mert az ilyen alacsony és kicsiny fészkek kereten a koratavaszi fejlődés üteme korlátozott. Akárcig nem fejlődhetik olyan népességűvé a család, hogy az akácot kihasználja. A túlnagyra méretezett fészkek keret sem a mi viszonyaink közé való, mert vonatottabb hordású vidéken csalódás éri vele a méhészt, — főleg húsrá dolgozik a család.

Látszólag tehát melegépitményű, azonban mégsem az. A fészkekben 10 darab 40×30-as belméretű keretet használók. A méztérben ennek felezését hizlaltan, vagyis 40 m/m széles keretléccel, melyhez hozzáadva az egy cm-es léputcát, a méztérben a lépgerinc-távolság lépközfáltól-lépközfalig 50 mm. A fészkek keret léce 25 mm. széles, vagyis 35 mm. lépgerinc távolságú. A keretléc vastagsága oldalt és alul mindkét méretnél 1 cm. Egy-egy fiókban 7, tehát a két fiókban 14 darab hizlalt keret fér el. A kaptár lépterülete egyezik a 20 keretes 40×30-as fekvőkaptáréval, vagy a 18 NB keretes kaptárral. Egy családos rendszerben ez a kaptár sem túl nagy, sem pedig túl kicsiny. Adott viszonyainknak a

legmegfelelőbb, mellyel minden hordási kihasználhatunk.

HÁTSÓ ABLAK

A méztér mindkét fiókja méretezésben és kivitelben egyforma. Tetszés szerint váltható, csere-berélhető egyik kaptárból a másikba. Minden fiókban 9×12 cm nagyságú ablaküveg betét van a méztár könnyebb áttekinthetőségére. Ha az ablaküvegnél levő utolsó kertben már sok mézet látunk, ez azt jelenti, hogy a belső keretek már mind teltek. Amikor az alsóméztéri fiók ezt mutatja, látjuk, hogy itt az ideje a másik fiók közbe iktatásának. Az ablak mentesít a sok és felesleges kaptár-bontástól. *Ez a kis újítás is nagyjelentőségű, hiszen jól tudjuk, hogy a legcsekélyebb kaptár-bontás is háborút jelent a méhcsalád életében.* Egyetlen keret kiemelésével is megzavarjuk a munkarendet és a család teljesítménye visszaesik.

Ugyanezt a megoldást találjuk lentebb a fészeknél, ahol a kereteket hátul egy nagyobb felületű ablaküveges ráma zárja, alól tisztítóréssel, melyet két fordítóval szilárdan rögzítve kis deszka zár. Az ablaküvegen keresztül könnyű a család népességét ellenőrizni, nevezetesen, hogy a fészket bővítsük-e, avagy szűkítsük? Mindig a család népességéhez igazodhatunk, de mindezt kaptár-bontás nélkül állapíthatjuk meg. Amíg a 10 keretes fészekrészt a család teljesen el nem foglalja, addig kár feléje méztéri fiókot elhelyezni. A fészekrészt lépeinek számát pedig mindig a család népességéhez igazítjuk. Mert tudjuk, hogy a tulsok üres lép káros a kaptárban. Ez különösen a telelés és a tavaszi fejlődés időszakában rendkívül fontos. Az ablaküvegen át pedig a fejlődés, illetve a tenyészidőszak alatt az építő keret állapotát ellenőrizhetjük. Ez az újítás megint sok felesleges kaptár-bontástól és a család káros háborgatásától mentesít bennünket.

A tisztító résen át, vagyis a záródeszka egyszerű levétele után tavasszal egy fogással kitisztítjuk a kaptár fene-

két. Összel a keretek alá csúsztatott, olajjal átítatott papírlemez kihúzzuk. Amit ekkor látunk, sokat mond nekünk a család teleteléséről. Megtaláljuk itt az esetleges elpusztult anyát, megállapíthatjuk a télen elhullottak számát, a viaszmorzsalékból pedig a fogyasztás mennyiségét, stb. A szokványos rakodó kaptáraknál, ahol a fenékrész is külön van, ez a művelet a fészekrészt emelgetésével jár, ehhez viszont két ember szükséges. Nálunk rendszeren a fenékrészt hozzászegezzük a fészekrészhez, és ezzel a rakodókaptár egyik előnyét megsemmisítik. Kaptárom tehát ezen a téren is javítást hoz.

Mielőtt tovább mennénk, térjünk vissza a *méztéri fiókhoz*. A rakodó rendszer egyik hátránya a fiókok emelgetése, mert a méztér, ha az mézzel telt, bizony nehéz. Hiába készítjük félmagas keretekkel, mert maga a fiók vastag deszkából készül s így méz nélkül is elég nehéz. Az emelgetést körülendő, már régebben is bukómézteresre szerkesztették. A felső fiókot csuklópánttal erősítették az alsó fészekrészhez. Talán mondanom sem kell, hogy ezzel a rakodó rendszer előnyén rontottak, mert így a kaptár már nem rakodó, hanem csak felső mézteres, azzal a könnyítéssel hogy a méztért nem kell emelni, mivel csuklópántokon való félrehajlítása után a fészekrészt szabadon kezelhető. Magam a fiókok emelgetésének könnyítése mellett egy másik, a rakodóknál hátrányosnak tapasztalt hiányosságot is eltüntettem.

A méztéri fiókot csak 1 cm-es vastagságú deszkából készítém. Így a két fél-méztér üresen könnyebb, mint az eddig használatosaknál egy, mert azok legálább négynegyedes deszkából, legtöbbször azonban ötnegyedes deszkából készül.

Minden fiókban a keretek sínen nyugszanak. A fiók két rövidebb oldalának alsó része egy cm-rel lenyúlik a külső függőleges és az oldalra szögelt merevítő lécek alá. A fiók tehát egy centiméterre belesüllyed a fészekrészbe, vagy a másik méztéri fiókba. Ez a lesüllyedt egy cm-es rész vándorlásnál egyben a kereteket is rögzíti, azaz megakadályozza azok mozgását felfelé, s így helyükből nem mozdulhatnak ki.

Fontos szerep jut neki a kezelésnél is. A fiók kihúzásánál ugyanis kétoldalt a felénk eső függőleges merevítő lécben bekapaszkodva, a fiókot annyira megemeljük, hogy az említett egy cm.-es becsúszás kiemelkedjék. Azután a fiókot meghúzzuk. Ha a két testet összeragasztották a méhek, természetesen azt a kaptárszolgával előbb meglazítjuk. Amikor pedig kifelé húzzuk, az egy cm.-es alsószegély csúsztató sínként szerepel. Így a fiók különösebb erő és méhek pusztítása, összenyomása nélkül, könnyen kihúzható.

A visszahelyezése is ugyanígy történik. A méhek ekkor sem nyomódnak

össze, mert csúsztatás közben a fiók eleje az alsó fészekrész, vagy a méztér-fiók felsőperemén levő méheket a fiók elsőrésze félre tereli. Csupán a fiók hátsó oldalának alsó szegélyén és a fészekrész, vagyis az ablakráma felső peremén levő méheket nyomhatjuk agyon, amikor a fiókot visszaseresztjük fészekébe. Füsttel azonban innen is könnyen elterelhetjük a méheket. Az ismert rakodófiókoknál azonban mind a rakodó fiók egész alsó-, mind a fészekrész felső peremén levő méheket füsttel kell elterelni, ehhez pedig segéd-erő szükséges. Tehát a rakodószerrel szemben már is javításnak tekinthető.

A FEDŐDESZKA

A fedődeszka szintén egy cm. vastagságú deszkából készül és pedig össze-nyerve egy darabból áll, akkora méretekben, hogy a 10 keretes fészek, vagy a méztéri fiókot teljesen takarja. Az alsó rész jobb- és baloldalára egy cm-es vastagságú léceket szegezünk, pontosan azon a helyen, ahol a méztéri fiók egy centis alsó szegélye van. Így akár a fészekrészre, akár a méztérre tesszük, ezek a lécek úgy működnek, mint a méztéri fiók alsó szegélye. A felső részén pedig mind a négy oldalához ugyancsak 1 cm-es lécből peremet szegezünk. Ez a négyoldali perem egyező a fészek vagy a méztér felső peremével. Ha tehát a fedődeszkára egy méztéri fiókot helyezünk, annak alsó szegélye éppen úgy becsúszlik, mint a fészekrészbe, vagy a másik méztérbe. Ennek fontosságáról majd alább.

A FÉSZEKREZS Belső KIKÉP- KÉPZÉSE AZ OLDALCSATORNA

Mindenekelőtt a két belső oldalt szegezzük össze. A keret-tartó rész 3-4 deszkából, tehát darabból a méretnek megfelelően a deszka erezetével nem fektetve, hanem függőlegesen, 1 cm. vastagságú deszkából készül. A két oldalnak olyan hosszúnak kell lennie, hogy a 10 fészek keretét, homlokfalat és ablakráját számítva, a hátsó ajtótól

2 cm.-re beljebb helyezve, egészen a külső homlokfalig érjen. A keretek itt is sínen csúsznak. A sínek 6 mm.-rel feljebb állnak, miáltal a keretfülek alatt a méhek átjárhatnak.

Kezdetben kissé bonyolultnak látszik a jobboldali rész kiképzése. Itt ugyanis az oldalcsatornás elrendezéssel találkozunk. Előbb az oldalcsatornába szelő, tehát „belső” kijáró nyílást és az etető-ító nyílást kell kivágnunk. Az oldalcsatorna küszöbdeszkája 25 mm. vastag és 5 cm. széles. Az öt 3 cm. átmérőjű lyukat (belső kijárót) alsó részükkel a belső küszöbdeszka felső síkjához kell kifurnunk. Az első lyukat a belső homlokfaltól számítva, úgy készítjük, hogy az az első léputcára szóljon. A többi lyukat a fészek feléig készítjük. Ezt a belső kijárót, a rajzon jól kivehető tolokával szabályozzuk több vagy kevesebb lyukra, a család népességéhez mérten.

A belső küszöbdeszka alsó lapjával szintbe vágjuk ki a kb. 20 cm. hosszú és 1 cm. magas etető-ító nyílás. Ezen járnak át a méhek az etető-ító vályuba. A vályu fészekének magassága szintén 7 cm., így a vályu magassága 6 cm., vájata (belső medre) pedig 4 cm. A vályu felső szegélye az átjáró nyílás alsó síkjához vág. A vályu ugyanolyan vastag és széles deszkán nyugszik, mint a belső küszöbdeszka.

Legalul szintén találunk egy ugyanolyan méretű deszkát, mint a fentiek. (A képen nem látszik az alsó fődőléc miatt.) Ez az alsó merevítőléc. A baloldalon is ilyen van, de csak kettő. Az egyik egészen felül a baloldali felső pereménél, a másik pedig alul. Ezeket, mint merevítő keretléceket, a kaptár külső testéhez enyvezéssel és szegezéssel illesztjük oda. A merevítő keretléc

cek megakadályozzák úgy a külső, mint belső fészektést deszkájának oldalsó irányban való kimozdulását, vagy megrepedését, és így az egész kaptártestet szilárddá teszik. *A kaptár külső része ezért készülhet vékonyabb, 20—30 mm.-es deszkából, így a kaptár súlya is kisebb, de elkészíthetjük gyékényből is, amint a képen látható.*

AZ ALSÓ KJÁRÓNYILAS

A fészek belső homlokfala szintén 1 cm. vastagságú összeenyvezett deszkából készül és a két oldal közé 5 cm.-rel heljebb szegezzük. Felső síkja a két oldal felső síkjával vág. Az 5 centis beljebb helyezés azért szükséges, hogy a két homlokfal között jó melegtartóra kitömjük. Az alsó síkja, amint azt a nyíl mutatja, másfél cm.-rel feljebb áll a két oldalfal aljától. Ez az alsó kijáró belső része, melynek felső síkja a keretléc alsó síkjával vág.

Az alsó kijáró a fészek alsó részének egész szélességére kiterjed, melyet egy behelyezett és kívülről, a külső kijáró 4 cm. magas pitvarában kezelhető (a belső homlokfalra mozgathatóan beépített) le-föl csúsztatható deszkával szabályozhatunk magasabb vagy alacsonyabb nyílásúra, de mindég a kijárónyílás egész szélességében.

A kaptár tehát alsó kijárónyílással is rendelkezik, amely nyáron a melegebb időkben és rohamos hordás idején nagyon fontos, részben a közlekedés, részben pedig a kaptár, vagyis a fészek jobb szellőztetése céljából. Egyébként mindig az oldalcsatornás felső kijárót használjuk.

A fészekrész behelyezésénél előbb a jobboldali merevítő léceket szegezzük a kaptár testéhez és utána a fészekrész. A merevítő léceket már úgy szegezzük fel, hogy a fészekrész méreteihez pontosan találjanak. A fészekrész behelyezése után erősítjük be a baloldali merevítő keresztléceket.

A belső homlokfal külső oldalának alsó részénél, a kijáró síkjától 4 cm.-el feljebb, egy, a két homlokfal közé illő,

vékony deszkát erősítünk be. Ezáltal itt egy 5 cm. magas pitvart képezzünk ki. Ez a deszka egyben a két homlokfal közötti tömítést is határolja.

A HŐTARTÓ TÖMITÉS

A homlokfali részt felülről, az oldalrészeket pedig hátulról töltjük ki tömítő anyaggal. A tömítéseket beillő vékony deszkákkal, rászögezéssel zárjuk.

Tömítő anyagnak a gyékény-buzogány érett, vattaszerű anyagát használjuk. *Minden eddig használt tömítési anyagnál jobb és melegtartóbb, vizet nem szív magába, tehát nem dagad.*

A fenékrész béleletlen, de a méhesben vagy akár a szabadban is bélelt alapzatra állítjuk. A felső részt (a fedődeszkát) és az ablakramát télen és tavasszal szintén melegtartó anyaggal takarjuk. Ilyen elrendezésben a család telelő- és tavaszi fészke a lehető leghőtartóbb, akár a hópalack, és mind a téli, mind a tavaszi fogyasztás a legkisebb, mely csak kb. felényi mennyisége a rosszabb hőtartó kaptárakban elhelyezett család szokásos fogyasztásának.

Az etető-itató vályu hátsó végére a vályu csatornájához illő kis deszkalapot szegezzük. Ez a csatornát hátulról pontosan zárja, onnan a kaptártestbe méhek nem jöhetnek.

SZÖKTETŐ

Az oldalcsatorna felső részét télen és tavasszal pedig ugyancsak rostaszo-

vetből készült, alsó végükön keskenyebb csövekkel ellátott szöktető zárja. Ezen a szöktetőn a méhek felülről, vagyis a kaptártestből a csatornába lemehetnek, de onnan kijönni nem tudnak. Nyáron és vándorlás idején ez a szöktető a kaptár tetőzetének jobb oldali alsó részén, vagyis a mennyezet alatt van elhelyezve.

MENEKÜLŐTER

Az oldalcsatorna hátsó részét, rostaszövetes lyukkal ellátott, fölfelé tolokacszerűen mozgatható falapocska zárja.

A leírt és rajzban bemutatott belső kiképzés után kapjuk azt a formát, amit az első rajzon nagyjából áttekinthetve láthatunk. Tehát a bélelt fészkek és a béleletlen méztéri fiókok. Így kétoldalt, elől, fönt és hátul a kaptár egész terjedelmében 5—7 cm.-es üres teret kapunk, amely vándorlásnál menekülőterül szolgál, de a nyári hőségben sem lógnak a kaptárból szakállban a méhek, mert a fészkekből kiszorulóak a fenti úrban elterülhetnek. Vándorlásnál, a méhek lezárása alkalmával nincs vesződés és időpazarlás a szakáll befűtölésével és a méhek beteretelésével.

A keret felső részének két vége lecsapott, az oldallécektől pedig csak másfél cm.-re nyúlik ki. A felső lécek végei tehát nem érintkeznek a kaptár oldalfalával, mint más felső kezelési kaptáraknál, hanem attól 5 mm.-rel távolabb állnak. A keretfül alatt a sín jóvoltából szintén 6 mm. a távolság. Így a méhek sem alul, sem a keret végén nem ragasztnak. Hogy a keretfülek az oldalfalig ne csúszhassanak az oldallécebe, mint ütköző 8 mm.-re kiálló U szöveget, ennek hiányában kis fatuskót illesztünk. Tehát a keret oldalirányú mozgása csak kb. 2 mm. lehet.

A kereteket válasszuk, és állandóan rögzítjük azáltal, hogy az ablakramát a hátsó kerethez szorítjuk és a két oldalra fölszerelt rögzítővel zárjuk be. A kerettartó oldalfalak deszkáinak erezete tehát ezért álljon függőlegesen, mert ha keresztben állnának, akkor a

rögzítők éles végei nem vágódhatnának be az oldalfalba.

BŐSEGES SZELLŐZTETÉS

A diópántokon mozgó és zárral ellátott ajtó egész belső terjedelmét rostaszövet borítja. Ugyancsak egész terjedelmű rostaszövetet találunk a mennyezeten és a homlokfal felső felén, egészen a fészkek homlokfal tömitéséig.

A kaptáron *hat szellőzőrés* van; a mennyezetén jobbról-balról, hátul az ajtón alul és felül, továbbá a homlokfalon alul és felül. A homlokfal és az ajtó rostaszövetes felületét vékony árnyékoló deszka védi, melynek kiképzése kiugró. Hasonlóan árnyékolva van a mennyezeten lévő rostaszövet is, akár az ismert fekvő vándorkaptáraknál. A szellőzőrések kívülről nyithatók és zárhatóak. A homlokfal és az ajtó felső részén levő szellőzőréseket fölnyitható falap takarja, alsó részén pedig leföl csúsztatható és odailló záróléc, de kisebb egy-egy *rögzítő* tartja nyitva vagy zárva.

Talán említenem sem kell, hogy ekkora terjedelmű rostaszövetet egyetlen ismert vándorkaptárnál sem találunk, de ekkora menekülőteret sem. A rostaszövet teljes eltorlaszolása még a tapasztalt legerősebb családok esetén is lehetetlen. A különféle helyeken elhelyezett hat szellőzőrés pedig átlós és alsó-felső levegőzést biztosít, tehát a *levegőcserét a lehető legtökéletesebben oldottuk meg.*

Sokan kérdezik: hol levegőzik a fészkek?

Mindenek előtt tudnunk kell, hogy a fiasítás nem fejleszt meleget. A fészket melegtermelő méhek tartják melegen. Ha a fészkekben nagyobb a meleg a *szükségesség*nél, akkor a méhek onnan elvonulnak. Nyári meleg időben kiülnek a kaptár falára, a szabad levegőre és a fészkekben a fiaskereteken alig látható néhány méh. Kaptáramnál a fészkek melege elől a méhek a jól levegőző kaptártestbe húzódnak. A fészkek a teljes nyitott belső kijáraton levegőzik.

Hosszabb vándorlás esetén a fészek jobb levegőzése céljából a tisztítórést záró deszkát egyszerűen lefektetem. Így a fészek *alulról* is kap levegőt. Föltehető, hogy a méztérben foglalatосkodó méhek a gyors felzúdulás következtében nem tudnak azonnal a felső kijáraton át kivonulni és itt talán a kellenél nagyobb hőt fejlesztenek. Bár a kifejelett méhek sokkal magasabb hőmérsékletet bírnak ki veszély nélkül, mint a fiasítás, azonban, hogy erős családnál a méztéri nagyobb felmelegedés-

nek eljélt vegyük, a fedődeszkát egyszerűen baloldalra csúsztatjuk. Így a méztér kb. 5 cm-es feiső nyílást kap minden léputcára. Ez esetben tehát a méhek gyorsan kivonulhatnak a méztérből is és a lakás belső része (fészek) minden tekintetben megfelelő levegőzéshez jut, nevezetesen: alul a nagy tisztítóréson, középütt oldalt a teljes nyitott kijárón és felül a méztéren. Meg kell említenem, hogy az ilyen elrendezés csupán a túlnépes családoknál szükséges.

PILLANATOK ALATT VÁNDORLÁSRA KÉSZ

Kaptáram vándorlásra való előkészítése nem percekbe, hanem csak pillanatokba telik. Nézzük meg miből áll ez az előkészítés, figyelembe véve egy hosszabb útát és túlnépes családot. A sorrend a következő:

1. A fedődeszkát félrecsúsztatjuk, betoljuk a fölfelé mozgást megakadályozó rögzítő éket. Vándorlás alatt ugyanis a kaptár fejetetejére is kerülhet. Tehát erre is gondoltam. Ezen első művelet = 2 másodperc.

2. Lefektetjük az ablak alatti tisztító-rés záró deszkáját = 1 másodperc.

3. Becsukjuk az ajtót, bezárjuk és a kívülről felszerelt hat erős félfordítóval erősen rögzítjük = 2 másodperc.

4. Fölnyitjuk az ajtó felső- és leeresztjük az alsó szellőző rést = 1 másodperc, mert egyik kezünkkel a felső, a másikkal az alsó fogást intézzük.

5. A kétoldali felső szellőzőrés zárólécét leeresztjük. Ez is két kézzel egy fogás, tehát = 1 másodperc.

6. A homlokfali szellőzőréseket az ajtóéhoz hasonlóan megnyitjuk = 1 másodperc.

7. Az oldalcsatorna és alsó csuklopánton (zsánéron) mozgó küszöbdeszkáit felcsukjuk és a félfordítókkal rögzítjük = 2 másodperc.

Összesen: 10 másodperc.

Vegyünk ehhez némi akačályt is,

mondjuk a kijárónál talán néhány méh okvetetlenkedik és ezek számára néhány cigarettafüst is szükséges. Adjunk erre 20 másodpercet, akkor is 30 másodperc alatt végeztünk a vándorlási előkészület összes műveleteivel. Tehát egy 60 családос állomány $\frac{1}{2}$ óra alatt előkészíthető. Megérkezés után csak kijárókat nyitunk és a szellőzéseket bezárjuk. Ez is csak néhány másodperc. Egyéb visszarendeznivaló nincs, mert a belső rész akár kéthét múltán is ráér, amikor a méheket kezeljük. A méhcsalád belső munkáját ez az állapot semmit sem zavarja, nincs züգépitmény, rostaszövet ragacsosítása, stb.

Az ismertetett vándorlási előkészület és rendezést hasonlítsa össze bárki bármilyen eddig ismert vándorkaptárral. Még az elfogult bíráló is megállapíthatja, hogy kaptáram, mint vándorkaptár, ha csupán az *előkészítést* tekintjük is, napjainkban a lehető leg-tökéletesebb.

A kaptár a vándorlás alatt meglehetősen fekvékeny, bármiként helyezük, forgatjuk is a szállító alkalmatosságon, a szellőzőrések kívülről való eltorlaszolása, tehát a levegőcsere megátálása, teljesen lehetetlen. A kaptárt elől a homlokfal, hátul az ajtó kiugró árnyékoló deszkája, kétoldalt pedig a lécből készült erős fogantyuk véüik. Kaptárkaptárral eszerint, közvetlenül nem érintkezhetik. A külső részek teljesen védettek, mert mindannyi jóval beljebb áll.

BÁRMIKOR ITATHATÓ VAGY ETETHETÜNK

Vándorlás, vagy nappali lezárás alatt a család kívülről bármikor itatható. Így a vándortanyára való megérkezésekor is, még kieresztés előtt. Ezzel elérhető, hogy a méhek nem törnek a közeli vizekre, pocsolyákra, jóságvályura, stb. A kaptár jobb oldalán kis külső itatónyílást vágunk, amit kis pléhlemezzel zárunk. Ez egy 14 mm-es lyukat takar, mely hátulról ferdén és lefelé pontosan a vályuba szolgál. A zárólemezt félretőlva, hosszabb csövű pipaalakú tölcserrel illesztünk a lyukba és ezen át öntjük be a vizet, vagyis töltjük meg a vályut. Nem permetezzük a méheket, mert ez legtöbbször káros. Rendesen gőzbe fullad a család. A kaptárak ha egymás mellett szorosan állanak is, az itatás keresztülvihető, mert a tölcserrel a nyíláshoz hozzáférhetünk.

Ha már itt tartunk, fölemlítem azt is, hogy az itatás-etetés, koratavasszal és az egész év folyamán a fenti módon történik. Őszi föletetés esetén egy nap alatt akár 10 kg. ételmet is föletethetünk — lezárt családdal. Tehát a szükséges ételmet egy nap alatt feletethetjük és ezzel munkánkat el is intéztük. Nincs kutatásra, rablásra ösztönző jäték.

BŐSÉGES FELSO SZELLÖZÉS

A felső szellőztetés kiképzését az eddigiekből sokan nem értenék meg, amint nem értette meg azt egyik méhésztársam sem, aki a kaptárt a nálam látotak után elkészítette, — felső szellőzés nélkül. Bizony így a kaptár már hiányos és keresztapaságát nem vállalhatom.

A felső szellőzés célszerű megoldására már a külső kaptártest összeállításánál gondolni kell. *A felső része tehát nem olyan mint a fenék,* hanem három részre tagolt. A kaptár felső részének összeköttetése elől és hátul szélesebb, míg középütt keskenyebb deszka szolgál erre. Nálam ez rendre 10—10 és 5 cm és ötnegyedes deszkából készül, hogy így a szellőzőrés is magasabb legyen. A kaptár két oldala-és

feneke erős háromnegyedes, vagy gyenge négynegyedes deszkából készül, és pedig összenutolva. Az összeállítás, mint a más kaptáraknál, cinkeléssel történik. Így cinkeléssel van felerősítve a felső-részt összekötő három deszka is.

A rostaszövet alulról kerül, ha a festsőtest három összekötő deszkájára keresztbe rászögezzük a tetődeszkákat, megkapjuk a felső rostaszövetes rész árnyékolását és olyan kiképzést, mint a vándorfekvő kaptárak fedele alatti szellőző-tér és az oldalakon a szellőző-rés. A tetődeszkák háromnegyedes vastagságúak. Vastagabb itt is felesleges, mert csak a kaptárt nehezítené.

A kaptár homlokfalát ajtószerűen képeztük ki. Eppen olyan a kinézése, mint a hátsó ajtónak, de szegély-falcolás nélkül. Enyvezéssel szegeljünk a kaptártesthez erős 80 mm-es hosszú szegekkel. Ez a kaptár első részét pontos szögben (vinklire) tartja. Az ajtó-felüli részre, tehát a hátulsó négy sarkára ablakvasat (vinkli-vasat) erősítünk, hogy a kaptár szilárdságát ezzel is fokozzuk.

AKAR GURITHATJUK, MINT A HORDÓT

Az ajtó egyébként is horonnyal (falccal) süllyed a kaptártestbe, akár az épületajtók. Így a vándorlásnál az esetleges nagyobb nyomásnál, ha feifordul a szekér, vagy ha leesik, nem hullik szét, amint azt a gyengén felszerelt kaptárak fedelével gyakran tapasztalhatjuk.

Akinek kaptára a szekérről már le-bukfencezett és a töltés oldalán gurult, vagy szekérével kátyuba fordult, a kaptár darabokra való hullása nem ismeretlen. Kaptárom összeállításánál gondoltam erre is. Rögzítése minden oldalról szilárd, *helyéből semmi ki nem mozdulhat, ha a kaptárt hordószerűen gurítjuk is,* amint azt egy vasuti átrakás alkalmával láttam. Különösen szilárd a fészekrész, ahol mindig legnagyobb a súly. Gondoljunk csak az erős és átlós merevítő lécekre.

A leírásból látható, hogy nem éppen a vastag deszkából készült kaptár a

legszilárdabb, mint azt sokan gondolnák, hanem vékonyabb deszkából is előállíthatjuk és biztonságos vándorlást nyújt. Kaptáram súlya deszkából 38 kg, gyékényből, még ennél is könnyebb.

Tekintetbe kell venni, hogy kitűnően bélelt és hiánytalan felszerelésű kaptárról van szó. Hasonló ürtartalmu, béleletlen, vagy csak zsaluzott kaptár súlya jóval nagyobb, 40—50 kg-ot nyom.

Hangsúlyozom, hogy béleletlen, mert a zsaluzás és alatta néhány réteg ujságpapír még nem teszi igazi értelemben vett bélelt, megfelelően hőtartó kaptárrá. Ez csak az asztalos szempontjából nevezhető béleltnek, aki eladja, de a méheknek semmi hasznuk sincs belőle. *A béleltség 5 cm-es tömitésnél kezdődik, amint azt a szovjet kísérletek bebizonyították.*

AZ OLDALCSATORNA CÉLJA ÉS JELENTŐSÉGE

Oldalcsatornás kaptárt 1938-ban láttam először *Csukonyi Mihály* kis méhészetében, ennek eredetijét később a szerzőjénél Mártonoson, néhai *Csonka István* öreg méhésznél. Az elrendezés horderejét azonnal felfogtam és nyomban több kaptárt készítettem némileg eltérő elrendezéssel, anélkül, hogy a lényegen változtattam volna. Később külföldi szaklapokban és úrjegyzékekben láttam hasonló elrendezést. A *Károly*-féle vonatos kaptárnál is lényegében ez a megoldás. A megoldást hasznosítottam a *Mátyás „Hungária”* köpenyes kaptár pitvaros elrendezésénél is. Az oldalcsatorna, mint védett kijáró, előnyeiről magyar nyelven tudtommal magam írtam legtöbbit. Igaz, nem sok eredménnyel, mert a benne rejlő sok

előnyt csak kevesen ismerték fel, de még kevesebben alkalmazták újonnan készült kaptáraiknál. Magam már más elrendezésű kaptárt el sem tudok képzelni, mert a vele szerzett tapasztalatok arra intenek, hogy a végletekig kiartsak mellette.

Sokan nem foghatják fel, hogy ez a kis elrendezés mennyire megjavítja a béleletlen kaptár hőtartását. Amelyik kaptár kijárója közvetlenül a szabadba vezet, hideg, legyen bár az akármilyen bélelt is. A nyílt kijáróba ugyanis minden előmelegítés nélkül hatol be a külső hűveg, friss levegő, amely a kaptár belsejét meglehetősen lehűti. Ez pedig fokozottabb fogyasztással jár, mert a méheknek sokkal többet kell fűteniök.

N I N C S R A B L Á S

Oldalcsatornás kaptárainnál a rablás ismeretlen. Sokszor éppen kísérlet céljából hagytam hosszabb ideig ályányás vagy éppen anyátlan és gyenge családot, olyan időszakban, amikor a méhek kutatási ösztöne is nagy volt. Míg a nyílt kijáróval rendelkező kaptárakban a gyenge családok legtöbbször a rablás áldozatai lettek, addig az oldalcsatornás kaptáraknál ennek semmi jelét sem tapasztaltam.

Csak egyszer fordult elő rablás, amikor az egyik család ősszel, előzőleg anyát veszítve, a felette levővel egyesült és mézzel jól meghordott fészket ott hagyta. Tehát teljesen védelem nélkül állt a kijáró. A bajt csak akkor vettem észre, amikor már majdnem minden

család oda járt lakmározni. A fészekben már alig maradt néhány csepp méz. Közel 10 kg. mézet hordtak el így a kaptárból. A szomszédos kaptárak csupa oldalcsatornásak voltak. Amikor tehát ezen kaptárnál a kijárót lezártam bizony a szomszédos kaptárakra vetették magukat a méhek. Bajtól tartottam. Ez azonban nem következett be, mert az oldalcsatornában a leggyengébb család is olyan sikeresen védekezett, hogy a rablók egyáltalán nem juthattak be.

Hasonló a helyzet a halálfejű lepkével is. Amíg a nyílt kijárós kaptárakban gyakran találok leölt lepkéket, addig az oldalcsatornásoknál a 10 évi velük való gyakorlati foglalatosságom alatt, soha egyetlen egyet sem. Pedig

a halálfejes lepkék ellen szűkítőt nem alkalmaztam.

MIKÉNT LEHETSÉGES EZ?

Könnyű felelnünk: a betolakodót az örök már az oldalcsatornában fülön-csíplik. A belső kijárón a fészekbe már nem tud bejutni. A kezdeti harc zajára ugyanis a méhek tömegével jönnek ki a fészekből és itt még a halálfejes lepkét is elintézik, azaz elűzik. A kijárónyílást pedig a méhek tömege annyira elzárja, hogy oda a támadó nem juthat be. Egyes estéken ilyen harcot számtalanszor néztem végig. Ha az oldalcsatornának más haszna nem is volna, már csak ezért is érdemes alkalmazása.

Aztán gondoljunk a különféle ragályos méhbetegségekre! Ezek főként rablás útján terjednek. Ha mindenki oldalcsatornás kaptárral méhészkedne, a fertőzés lehetősége is a legkisebbre csökkenne. Ennél hatásosabb intézkedés alig képzelhető el. Az oldalcsatornás kaptárak jelentősége tehát *méhegészségügyi szempontból is figyelemre méltó*. Erre ezután hivatok fel az illetékesek figyelmét. Viszont hiába van nekem oldalcsatornás kaptárom; a rablástól ugyan mentesülve vagyok, de ez nem akadályozza meg méhelmet abban, hogy ne menjenek máshova rabolni és így a ragályos betegséget éppen úgy hazahurcolhatják, mint a nyílt kijárós kaptárakban lakó családok.

A LEGVÉDETEBB KIJÁRASNYILÁS

Az oldalcsatornás kaptár a legvéde-
tebb kijárónyílás még akkor is, ha az
nincs lecsukva. Magába a fészekbe a
szél, a hó nem vághat be: küszöbdesz-
kája alatt vagy fölött nagyszerű helye
van az etető-itató vályunak, amely mint
kaptár tartozék, minden időben, minden
alkalommal a vándortanyán is, készen
áll, nem kell külön raktározni, előkészí-
teni, kiszedni és berakni. Mint ilyen, kap-
tár bontás, a család háborgatása nélkül
tölthető és a fogyasztás ellenőrizhető.
Olyan elhelyezésben van, ahol a méhek
könnyen elérhetik, mert a léputcák irá-
nyára van beállítva.

Hogyan konzerváljuk a vitamindús nyersanyagot a mézben?

Egyesületünk egyik tagja kísérletet
végezt, hogy a mézben miként lehetne
eltartani a nyers gyümölcsöt. A főzés
következtében ugyanis a gyümölcs el-
veszíti vitamintartalmát. Miután ma
az orvosi tudomány a vitamintartalmú
és vitamindús nyers gyümölcsök fo-
gyasztását ajánlja, úgy az egészséges,
mint a beteg embernek igen fontos,
hogy a gyümölcsöt főzés nélkül tudjuk
eltartani télire.

Egy méhész mézben tette el a nyári
és őszi gyümölcsöket és karácsony
után vette ki a mézből. A gyümölcs
teljes épségben megmaradt és élvezhető
volt.

Aki a mézet nem szereti, az lemos-
hatja róla és a rátapadt mézből kitűnő
mézecetet készíthet, amelynek za-
mata felülmulja a legjobb gyári mes-
terséges úton előállított eceteket is.
Így tehát a mézben való gyümölcs kon-
zerválásának kettős haszna van: 1. vi-
tamindús gyümölcsöt ad a háznak és
2. elsőrendű mézecetet. Azonkívül a
gyümölcs eltevesével nincs semmi fá-
radtság és gond.

Ajánljuk, hogy minél többen próbál-
ják meg a gyümölcs eltartását ilyen
módon és ismertessék lapunkban.

NYÁRON IS ITASSUNK

Haladó méhészkedés etetés-itatás nél-
kül el sem képzelhető. Ez nemcsak a
tavaszi etetés-itatásra vagy az őszi éle-
lempőtásra értendő, hanem a nyári hő-
ségben való belső itatásnál is nagy
fontosságú. Aki nyáron még nem itatta
a méheit, nem tudja, hogy ez milyen
előnnyel jár. Egy népes család, forró
napokon, *félliternyi vizet is elhord a vá-
lyuból*. Mennyi kirepüléstől mentesít
ez a méheket és mennyi veszélytől! Ta-
lán mondanom sem kell, hogy nyáron
is nagyon sok méh veszti életét víz-

hordás alkalmával, mert itató felállítása esetén is nagyobb százaléka máshova jár vízért. Sokan arra sem gondolnak, hogy nyári hőségben a kaptár vályujában elhelyezett víz mennyire elősegíti a kaptár levegőjének hűtését azzal, hogy a kellő mennyiségű víz mindig rendelkezésére áll.

Az oldalszatórnás elrendezés önkéntelenül is rávezeti a méhészt a méhek zord időben való lezárására. Ennek előnyei, különösen a koratavaszi szeszélyes időjárás alatt, a serkentő etetéssel érnek föl. Ezzel az egyszerű fogással rajnyi kijáró méh menthető meg az idő előtt való elpusztulástól.

A kijáró télen való lezárására az oldalszatórnás elrendezés kiválóan alkalmas. Nem kell különös előkészítés vagy utána visszarendezés, mert a kijáró küszöbdeszkájának egyszerű felcsukása vagy kinyitása után e művelettel végeztünk is. Micsoda nyugalommal, mily nagyszerű hógazdálkodással ússza meg a család így a nálunk tapasztalható legzordabb télszakot is. Sötétített levegőzés mellett kívülről semmi sem háborgatja, még csak cinke sem száll a kaptárra, holott a nyílt kijárós kaptáraknál valóságos hadjáratot folytat a méhcsaládok ellen. Sokan föl sem fogják, hogy ez a háborgatás mennyi mézébe és méhébe kerül a telető családnak.

ELKERÜLJÜK A HURCOLKODÁST

Elsősorban a hidegek beálltával a méhek főlöleges zavarásával — sokszor nagyon kellemetlen körülmények között — a kaptárakat be kell hordani a telető helyiségbe. Gyakran megtörténik, hogy a tél közepén megint csak ki kell hordani őket, hogy egy később bekövetkezendő zord idő intelmére a műveletet, vagyis a méhek zavarását jelentő felesleges munkát megismételjük.

Más ajánlott eljárás — sokan alkalmazzák — az, hogy a kaptárakat összerakják, közeiket melegtartó anyaggal tömik ki és tetőt alkalmaznak rájuk. Ez azonban csak addig tarthat, amíg a tevékeny élet, a tavaszi kirepülés és

ZART TELELTETÉS

A zárt helyiségben (pincében, veremben) való teletetés a gyakorlatban közismert. Előnyeit fölismerve, sokan reáérték. Mi más ez, mint a megfelelően bélelt, jó meleg kaptár szükségességének és a méhes nyújtotta előnyöknek legteljesebb elismerése. Ugyanakkor a szabadban felállítható, felülről kezelhető kaptárak hívei éppen a méhes (a pavillon) szükségességét vitatják, bár a valóságban alkalmazzák. A zárt helyiség, a pince, a verem, külön költséggel fölépített helyiség, akárcsak a méhes vagy pavillon. Ha ezek a helyiségek nem is kimondottan a méhek teletetése céljára épültek, de a méhek számára éppen akkor vesszük igénybe, amikor más egyebek számára kellene hely. Ha tehát ide méheket helyezünk, ezáltal mindig más dolgot szorítunk ki abból a helyiségből. Ha pedig külön erre a célra építünk helyiséget, ez meging nem más, mint a zárt méhes helyettesítése. Vitatom, hogy az ilyen helyiségben a téli fogyasztás kevesebb, a kaptárak védettsége jobban biztosított volna, mint a zárt méhesben. Sok éven át szerzett tapasztalatom és számos más helyen való mérlegelési adatok összehasonlítása semmi különbséget sem mutat a kettő között. Hátrányt azonban annál többet.

a családok kezelése be nem következik. Tehát ez sem megoldás.

Az összes említett módok egyikike sem mutatkozik alkalmasnak a kora tavaszi időszakban. Némely tavaszunk zordabb, szeszélyesebb a téliénél. És éppen ilyenkor maradnak a szabadban álló kaptárak a legvédtelenebbül, minden oldalról kitéve a hőveszteségnek. Ilyen esetekben természetesen a szabadban álló kaptárakban nagy a fogyasztás és nagyon is vontatott a családnak éppen ilyenkor annyira szükséges fejlődése, senki sem tagadhatja ezt. Mennyivel kedvezőbb ilyenkor is a pavillon, vagy zárt méhes, még nyílt kijáró esetén is. Akkor miért ne volna jó

a méhek helyzete az oldalcsatornás és általam bemutatott kaptárban?

Az Ipolyságról írta néhány év előtt *Smerling Lajos* gyógyszerész-méhész, hogy az egyik öreg méhész zártmehésben álló méhcsaládjaival bámulatosan jó tavaszi fejlődést ért el, amikor az ő úgynevezett modern, tehát a szabadban álló kaptáraiban a családok fejlődése lemaradt és gyenge családokkal indultak az akácra. Ez a tapasztalat pedig, azt lehet mondani, általános.

Az 1947—48-as télen egyik méhész-társam, akít meglátogattam, mondta: „Minek nekem a pavillonrendszerű kaptár, amikor én amúgy is zárt helyiségben teleltek?” Méhei azonban a szabadban álltak, majdnem egész januárban repültek, tehát a zárt helyiség használatlan volt. A méhek már január elején, imitt-amott csipetnyi virágport is találtak, a fiasítás megindult és vizet hordtak be. De nemcsak ez történt, hanem az enyhe télutón a méhek mindenféle hordási lehetőséget kutatva, messzebbre is elszálltak és hogy ezek közül sok odaveszett, azt talán mindenki elhiszi. Emellett raboltak is, anyátlan családokat fosztottak ki.

FELE FOGYASZTÁS

Minek ez a fölösleges repülés, amely bizonyára általános volt az említett télen. Erre a tevékeny életre jött a februári hideg időjárás. Gondoljunk csak az ilyen családok fogyasztására, amikor a legtöbb méhész csak feletetés árán tudja — éspedig szűkösen — a méhei téli élelmét biztosítani.

Az oldalcsatornás és a pavillonban álló kaptárainnál és a hasonló elvek szerint kiképzett, szabadban álló köpenyes kaptárainnál mindezek nem fordulnak elő, mert felcsukó kijáró mellett sötétített levegőzésben nyugodtan telelnek, a kitűnően bélelt kaptárban az időjárás külső változását nem érzik meg, akkor sem, ha kissé melegek napok lennének. Legfeljebb a kaptárban jobban szétterülnek és ha a téli gomolyt meg is bontják, nem repülnek és nincs ami a tevékeny élet megindulására ösztönöznék őket. Egy ilyen kap-

tár (mérlegre helyezve) dec. 1-től március 1-ig mindössze 1,90 kg-ot fogyasztott. Hasonlóan csekély volt a többi hasonló kaptárban telelő családok fogyasztása is.

A nyílt kijárós, szabadban álló kaptárainban azonban 4—5 kg. volt ugyan ezen idő alatt a fogyasztás és természetesen a fiasítás is éppen úgy megindult, mint más méhészeten. Ez a nagy fogyasztási különbözet minden méhész gondolkodására készítet, hiszen fölösleges vesztéséről van szó. Ez a különbözet csak egyetlen méhészeten is nagyon sokra rug, hát még országos összehasonlásban! Az 1946—47-es zord télen pedig szintén csekély 2—3 kg-os fogyasztással élték át a telet a jó technikával ellátott és helyes téli elrendezéssel, tehát pavillonban álló családjaim. Ez a különbség azután minden télen egyformán mutatkozik. Nem túlzott tehát az a megállapítás, hogy egy télen hatalmas érték megy veszendőbe a méhcsaládok felesleges túlfogyasztása révén.

HÁROMSZOROS ELŐMELEGÍTÉS

Nézzük azonban a zárt telelést nálam és az ismertetett kaptárainnál. A kaptár egyszerű nádtetős pavillonban áll. Az oldalait, ahol kaptárak nem állnak, nádsövényből fontam és sárral tapasztottam be. A kaptárak közeit szalmával tömtem ki, tehát a méhes zárt. Nagyobb hidegben az elejét is kukoricaszárral tapasztottam be. A kijárót felcsukva tartom. A kaptár hátsó oldalán levő alsó szellőrést pedig nyitva hagyom. Tehát a levegőzés a méhes belsőjéből történik, ami már előmelegítésnek számít. Innen a kaptártestbe hatol a levegő, ahol még enyhébb, ha ez a második előmelegítéshez érkezik el.

Mi melegíti a kaptártestbe hatoló friss levegőt? Nem más, mint a kijárón kitűdülő belső elhasznált meleg levegő. Maga az oldalcsatorna azt a szerepet tölti be, mint az emberi lakások előszobája. A kaptártestet pedig vehetjük védett tornácnak. Csak természetes és így adódhatott, hogy a —30 °C fokot megközelítő hidegben a kaptárban sehol

egy szemernyi zuzmarásodás sem volt, ami a más kiképzésű kaptáraknál bizony majdnem a méhcsomót határolta. Erről mindenki meggyőződhetett, ha ilyen hidegben kaptárt bontott.

A helyes megoldású zárt teletetés tehát az, amit előbb leírtam. *Igy a kaptárak is a legvédehetőbbek a család nyugalmával együtt.* Tehát védett helyzetben vannak egész tavaszon át, amíg csak valamely legelőre nem vándorolnak. De mint egymásmellé és egymás fölé rakható kaptárak, a vándortanyán is védett elhelyezésben állnak, anélkül, hogy a kezelésben gátolva volnának.

ABLAK A KAPTÁRBAN

A hátsókezelésű kaptáraknál ez már nagyon régi kellék. Miután pedig régi és a régi kaptáraknál használatos, a modern irányzat ezt kidobta. Helyébe rostaszövetes ráját, szalmavánkost he-

lyezett, mert az ablak „izzadt“. Valóban izzadt a rossz hőtechnikájú kaptárban. Páralecsapódás, lucsök, penész képződik itt a hátsó kereteken, oldal-falakon és ez a kaptárt is időelőtt tönk-re teszi.

Kaptáraimnál nem fogad sohasem ilyen kép, sem télen, sem tavasszal. Ugyan miért nem „izzad“ benn a szobában a falakon függő képek üvege? A jó hőtechnikájú kaptár belső levegője sem nedves, az ablak mögötti jótakarás pedig olyan hőállapotot teremt, amilyent a szoba falán függő képek esete mutat: az ablaküveg a külső hidegebb hőmérséklettel érintkezik élesen és így még páras levegőjű kaptárban sincs lecsapódás, akárcsak a vastagfalú konyhában sem, ahol szintén sok a gőz.

Az ablak kaptár-bontás nélkül átkinthesztővé teszi a kaptárt, amint azt a kaptár leírásánál már említettem.

AZ ÉPÍTŐ KERET SZOVJET TALÁLTMÁNY

Ennek fontosságával, céljával és alkalmazási módjával nálunk csak nagyon kevés méhész van tisztában, holott a Szovjetunióban szeltében használják. Így a kaptártervezők legtöbbször sem veszi figyelembe. *Az építő keret alkalmazása pedig óriási haladást jelent.*

Mi az építő keret? Nem más, mint közvetlenül a fészek mellé vagy mögé helyezett rendes keret, mely lépkedés-sel ellátva a méhek építő ösztönének levezetésére szolgál. Alkalmazásával több viaszt nyerhetünk. Éspedig rendszeren azt a viaszt kapjuk, amelynek előállítására nem fogyasztanak külön a méhek, mert abból az élelemfeleslegből termelik, amit a dajkaméhek a fiasítás táplálása közben szervezetükben elraktároztak. Mint ismeretes, a dajkálás útján a viasztermelő mirigyük működésbe jön és az előbbi élelemfelesleget viasz alakjában adják le, ha közben még áll a hordás, még ha lassú is ez. Sőt éppen a lassú hordás (akác utáni időszak), a család túlnépesedésének idején. Ha ilyenkor az említett dajkamunkát végzett méhek viasztermeléssel építkezés alakjában

nem foglalkozhatnak, sokkal gyorsabban áll be a rajzás. *Az építetés tehát egyben rajzásgátló eszköz is.*

MINT A JÓ BAROMÉTER

Az épített keret nevezhető a család belállapota *barométerének* is, mert a keretre való egyszerű rátekintésből megállapítható, hogy milyen művelet szükséges a családnál: bontsunk-e kaptárt, vagy ne, szükséges-e beavatkozás, vagy nem? Az építő keretet ablakos kaptárnál, bontás nélkül láthatjuk. A felső kezelésű kaptáraknál, a fekvőknél vagy a rakodóknál ez a keret kiemelésével, tehát a család háborgatásával, munkabeosztásának megzavarásával jár. Rakodó kaptárnál a legnehezebb, mert a mézteret is kell emelnünk. Alig 60 családos méhészetben szakad le az ember dereka, még ha segítséget is hívunk.

Ha a család munkászejtes lépet épít, ez azt jelenti, hogy ott semmiféle beavatkozásra nincs szükség. Esetleg így adja tudtunkra, hogy múltép is adható

be, mert ily esetben azt is építés alá veszik. Ha az építő kereten nem építenek, eihibázott és felesleges dolog a műlép beadása, mert azt amúgy sem építik, de elérhetjük, hogy a beadott műlép a drótozás körül szépen lerágják. Ha a család az építő kereten nem épít, az egyben hordástalan időnek is a jele, noha a méhek serényen röpködnek. Ha herelépet épít, ismét műlép is adható be, de ez már azt jelenti, hogy az anyaváltáshoz, a rajzáshoz készülődik. Ez a rajzási készülődés legkezdetlegesebb állapota. Különösebb veszély még nincs.

A RAJZÁS MEGGÁTLASA

Ha a gyorsan épülő és nagyobb terjedelmű heresejtes építményt az anya egyben serényen petézi is, akkor itt van az ideje, hogy rajzásgátló műveletet végezzünk. Ez pedig abból áll, hogy a fészekből, a család népsége szerint, 1—3 fiaslépet néppel együtt elveszünk és helyébe műlépes keretet teszünk.

Az elvett fiaslépekkel kölyökszaladokat alkotunk, erősítünk, vagy műrajt készitünk. Így néhány családtól is már szép erős műrajt készithetünk. *A család rajzását tehát nem várjuk be, hanem azt megelőzve a rajzási láz káros állapotát időelőtti meggátoljuk és levezetjük.* És pedig nem erőszakos művelet által, hanem olyannal, mely a méhek élettanához simul. Az elvett fiaskeretekkel ugyanis azt a lázadó népet vesszük el, amely kikelése után felesleges és tétlenségre ítelt nép lenne a családban. Az anya által bepetéztet heresejtet pedig kivágjuk. Ezt a műveletet minden alkalommal elvégezzük, ahányszor csak a leírt kép az épített kereten mutatkozik. A törzscsaládot csak így lehet állandó népesen és munkaszorgalomban megtartani.

Ezzel a kezelési módszerrel a rajzást is időre elvégezzük. Mire más állományban a rajzás beállana, már készen vagyunk vele. Ha a műrajokat kész anyákkal ellátjuk, akkor *egyes években hihetetlen arányú szaporulatra tehetünk szert.* A rajzás más módon való erőszakos megakadályozása nem gazdaságos. Vontatott hordás idején, júniusban, jú-

liusban, inkább húszra dolgozik a család, mert a szaporodási ösztön uralja. Ez az időszak, amikor az anya petefészket az ismertetett kezelési módszerrel a lehető legtekélyesebben kiaknázzhatjuk. Az így kezelt családok egyben sokkal jobban mézelnek is, mint az erőszakos beavatkozásokkal kezelték.

Az építő keret alkalmazása tehát mindenképpen gazdaságos. A méhek természetéhez alkalmazkodik, másrészt az ablakos elrendezés segítségével az építő keretet minden időben a legegyszerűbben áttekinthetjük és a legkönnyebben kezelhetjük. Ezért rendszerint az olyan kaptár szolgálja igazában a haladás és racionális méhészkedés célját, amelynél ez a lehetőség adva van: kiaknázzhatjuk vele amit Taranov, Muzalevszkij és a többi nagy szovjet méhésztől tanultunk.

MÉRT EGYCSALADOS RENDSZER?

Három és fél évtizeden át minden ismert kezelési módozatot, fogást, így a két és többcsalados rendszert is egymással párhuzamosan kipróbáltam. Tapasztalataim rávezettek arra, hogy a nagyvonalú és gazdaságos méhészet alapja csak az *egycsalados rendszer lehet.* Emellett ez simul a méhek természetéhez is a legjobban. Minden más pepecselést, a keretekkel való kártyázást, a méhcsalád folytonos háborgatását, állandó talányok elé való állítását csak műkedvelő szórakozásnak tartom. Maga a napjainkban egyesek által annyira szorgalmazott és nálunk általánosan alkalmazott kétszalados rendszer sem más.

Alkalmazásánál semmiként sem érvényesül a: „több anya = több pete; több pete = több méh“ eive, mert éppen abban az időben kell több anyát tartani, amikor petezésének kihasználása a legdrágább multság: a téli és koratavaszi időszakban.

Igazi és gazdaságos többcsalados rendszer az, hogyha ehhez a természetadta feltételek is biztosítva vannak. Ez az időszak pedig nálunk az akác-utáni időszak, amelyeket nevezünk

rajzási időszaknak. Ha ez az időszak kedvező, csak akkor gazdaságos a két- vagy többcsaládos rendszer, mely nem más, mint a szaporulat nyárvégi egyesítése és pedig tekintet nélkül a hordási viszonyokra.

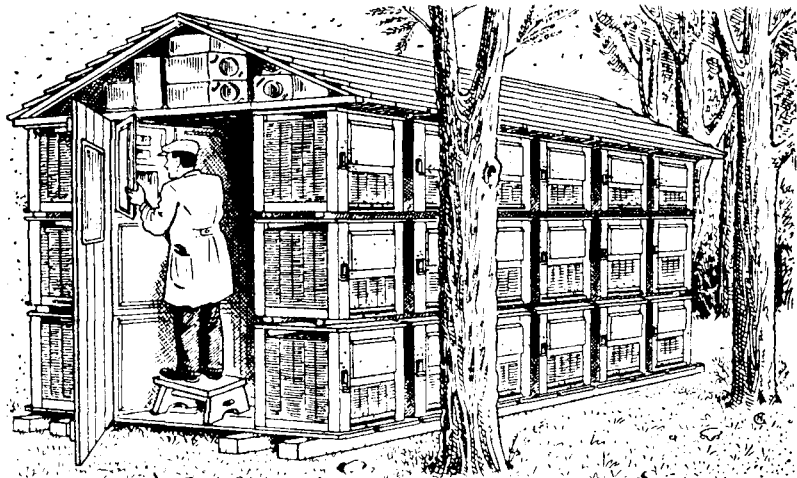
A nálunk alkalmazott kétszaládos rendszer még az egyhordású vidéken. — vagyis ahol az akác adja a főhordást, — sem oltható meg, a hordás tökéletes kiaknázásához a kelő népességű és a gyűjtési szorgalma tetőfokán álló

méhcsalád szükséges. Egyben ez a leg-gazdaságosabb. Az anya petézésének korlátozása az akác alatt, vagyis az adott méhegyedek gyűjtésre való irányítása célszerű és hasznos, de csak erőszakos és túlzásba vitt beavatkozás nélkül. Ez pedig nem más, mint a korlátozott fészkek, amely kaptáramnál, de sok hasonló elrendezésű kaptárnál is, önmagától adódik. A már meglévő fiasítás és a fészekbe hordott nektár önműködően korlátoz.

MIÉRT HASZNÁLOK 40×30-AS BELMÉRETŰ FESZEKKERETET?

Semmiként sem azért, mintha ez volna a „legjobb“ fészekkeret méret, vagy jobbnak tartanám a kaptár leírása című fejezetben említett Dadant-félék, NB, Balogh stb. méreteket megközelítő és a gyakorlatban is jónak bizonyult fészek-

kereteknél. Egyszerűen azért használom ezt, mert a régebbi oldalcsatornás kaptáram, mint kiskeretesről átalakított kaptárak, ezt a keretméretet adták. Ez a méret nálunk egyébként elterjedt (Marosvásárhely vidékén is.

Tamaskó-féle „Egytetemes“-vándorkaptár egymásra rakva akáclegelőn. A két kaptár között lakik a méhész. Az egész percek alatt szétszedhető és ugyanolyan könnyen összeállítható.

Szerk.) és a gyakorlatban elégedett vagyok vele. A 42×32,5 cm. külméretű keretből 9—10 keretre méretezett fészkek egyformán biztosítja a jó telelést és a gyors tavaszi fejlődést, különösen a leírt kitűnő hőtechnikájú kaptáramban. Egyébként pedig az ilyen méret

keretei között az anya petező képessége a legnagyobb fokig kiaknázható. Érttem ezt az őszi és tavaszi teljesítményére. Ezen a méreten ősszel ugyanolyan népesen viszi a családot a télnek, mint az esetleges nagyobb méreten, mert a fiasítás nyárvége felé és ősszel

csökkenő irányzatot mutat. Ugyanez a helyzet az akácig való koratavaszi fejlődésnél. Az anya legnagyobb napi teljesítménye szintén nem haladja túl a feni mérettel ellátott 9—10 keretes fészek határait. Mindezeket a sok éven át való különféle méretekkel szerzett összehasonlító tapasztalataim alapján állíthatom. Az akácutáni melegebb évszakban pedig maga a keretméret már alig jelent valamit és ha az anyának teret engednek, a kisebb méreteken is azt a teljesítményt nyújtja, mint a nagyobb méreteken és pedig azért, mert a fészek melegtermelése, melegentartása a család számára már nem probléma. Kaptáramban az általánosan megkövetelt nagy és tömött mézkoszorú sem szükséges, amint az a rosszabb hőtechnikájú kaptárak esetében másként nem is lehet, mert mind a téli, mind a tavaszi fűtési fogyasztás jóval kevesebb. Az említett méretet tehát *jónak és minden tekintetben gazdaságosnak* tartom.

MIÉRT FÉLKERETES MÉZTÉR?

Kaptáramat nézegetve, látogatóim legtöbbje a méztéri félkereteken akad meg. Azt kérdezik: miért nem lehetne a méztérben is egyforma, vagyis a fészekkereteket használni? Már maga a kérdés is elárulja az egyforma keretek közé rögződött megszokást és e korlátok között mozgó méhészképzeletet. Az ilyen méhészek magát az alkotandó újabb kaptárt is mindig csak egyforma méretű keretekkel tudják elképzelni. Csak mellékesen említem meg, hogy két fiókba pontosan beleillik a fészekkeret is, ha valaki ragaszkodik hozzá, hát készítheti a kaptárt egyfiókosra is egész keretekkel. Az üres fiók így is csak fele olyan nehéz, mint a szokásos egészkeretes méztéri fiók. Azonban tessék ezt a fiókot tele mézeskeretekkel emelgetni!

Az illető méhésznek mindjárt eszébe jutna a már említett bukóméztéres kaptár és nyomban módosításon törné a fejét. De ha valakinek a fizikai ereje bírja is az egészkeretes fiókok emelgetését, ez még nem elfogadható érv. A

félkeretes megoldást egészen más nyomós ok szorgalmazta.

Az egyforma keretes rakodó kaptárrakkal az amerikai Langstroth's ajándékozott meg bennünket s innen terjedt tovább az eredeti kereteket megközelítő méretekkel. Így vette át Zander is némi méretmódosítással, Zander nyomán pedig főleg Közép-Európában terjedt el. Azonban a fészekben sok helyen kicsinynek és nem megfelelőnek bizonyult. Ekkor jöttek az úgynevezett „megalkuvó”, kisé megmagasított keretek: a „Magor”, „Hunor” mindannyi pontosan a *Gerstung-féle* lefektetett 40×25-ös beleméretű keretekkel. Némelyek ezt is emelték vagy hosszabbították néhány cm-rel. Azonban a célt így sem érték el, mert a fiók még nehezebb lett, a fészekkeret pedig még mindig nem egészen megfelelő a mi viszonyainkhoz, sem a jó telelés, sem a koratavaszi fejlődés szempontjából. Hogy melyek a mi viszonyaink között a legideálisabb és legmegfelelőbb fészekkeretek, azt a leírásom elején elmondtam. Aki az említett keretméretek valamelyikével is dolgozik és mint méztéri keretnek is használja, jól tudja, hogy pergetésnél mennyi szép lépet tönkretesz a hozzá nem értő kezelő és még a hozzáértőnek is nagy elővigyázattal kell eljárni, hogy a fiatalabb építményű keretet sértetlen állapotban vegye ki a pergetőből. Az *alacsony félkeretnél ez nem fordul elő*, ez könnyen kezelhető és gyakorlatlan ségedőre is bátran rábízható.

KIKÜSZÖBÖLJÜK AZ ANYARÁCSOT

Egész keretek alkalmazásánál nem mindig kapunk teli mézeskereteket a méztérből, a keretek csereberélésével sok virágporos keret jut a méztérbe, ez pedig a méz minőségét rontja. A méztér fölhelyezése esetén túlzott mértékben bővítjük a lakást. Ilyen esetben a család nagyon szereti a fészket fölfelé vinni és rács alkalmazása szükséges.

Az anyarácsról tudjuk, hogy akkor is felesleges eszköz a kaptárnál — és a méhek természetéhez se alkalmazkodik —

ha szőrözetüket nem is koptatja. Az úgynevezett fészekátakasztási művelettel semmi más előnyt nem érhetünk el, minthogy az anyát a fészektől elzárjuk. Mint rajzás hátrátható módszer nagyon is mellékes kérdés, ellenben túlzott hűsnevelésre sarkaljuk általa a családot éppen akkor, amikor talán ellenkezőleg a korlátozásnak volna helye. Tehát nem is eredményes méztermelési fogás. Az egyforma keretes rakodó kaptár e miatt inkább enyhébb éghajlatok alá, vagy pl. olyan vidékre való, ahol kisebb kereten is elegendő ideje van a családnak a főhordásig való megnépesedésre, tehát mint kisebb méret, kisebb család áttelelése esetén is eredményes a fősordás kihasználása.

Az egész keretes fiók legfőbb hátránya, hogy pergetésnél is egyes kerettel van dolgunk. Nagyobbszabású méhészetben semmiként sem gazdaságos. A félkeretes méztéri fiókkal ellenben nem egyes keretet kezelünk, hanem a fiókokkal sommásan dolgozunk. *Ez a legnagyobb előnye a félkeretnek*, amiről bővebben majd a pergetés című fejezetben.

MIÉRT HIZLALT KERET?

A félmagas keret csak a méztérbe való, viszont az egész keret rakodó kaptáraknál csak a fészekbe és nem a méztérbe. A kétféle méret tehát a rakodó kaptáraknál nem akadályozza a kezelést. Ha a fészekből a lép kiöregedett, azt kétféle vágva, úgyszólván örökös A hábinekből származó festékananyagot keretként a méztérben használhatjuk, ha csak a molyokkal meg nem etetjük. rövid idő, néhány pergetés után kiadja magából és a továbbiakban már éppen olyan méz termelhető vele, mint a szűzlépes méztéri keretekkel. Az alacsony félkeretek kihizlalása hordás esetén nem nehéz. A lépek megvastagodása folytán kevesebb léppel van dolgunk a méztérben, de a méhek természetesen idomul. Kaptáramnál a méztérben így minden családnál három egész lépes keret, tehát ugyanannyi mülép takarítható meg. A kívánatos kezelési módszerrel gyors ütemben sok tartalék

méztéri lépkészlethez juthatunk. *Ez pedig a termelésnél nagyfontosságú és gazdaságos.*

A PERGETÉS

A külföldi eredetű rakodókaptárt átvettük ugyan, de nem vettük át vele a kezelési módszert is. A Szovjetunió nagy kolhóz-méhészeteiben és az amerikai iparosított méhészetekben is a mézeskereteket nem egyenként szedik el, hanem a méhek seprése nélkül az egész mézefiókot egyszerűen. A méztér és a fészek közé szöktetőt illesztettek s így a méheket a méztérből a fészekbe szöktetik. A méztér méh nélkül leemelhető s ha esetleg kevés méh maradna benne, füsttel, de a keretek egyenkénti kiemelgetése nélkül üznek el, vagy onnan tollal könnyen kisépernek. A levett méztér helyébe nyomban másik üreset tesznek s így szállóigévé vált a következő mondás:

*„Fiókot le, saroglyára vele,
Másikat a helyébe és tovább előre“*

A kaptáramnál alkalmazott szöktetővel ezt a célt is megoldottam. Pergetés idején, mielőtt a tele méztéri fiókot levennem, előtte való este az oldalcsatorna fölé helyezem a szöktetőt. A fiókot leemelem és a fedődeszkát a fészekre, vagy ha két méztéri fiók van s csak egyiket akarom kipergetni, akkor ez alá helyezem, a méztéri fiókot pedig a fedődeszkára, olyként, hogy jobboldalra az oldalcsatorna fölé legyen eltolva. A méztérben levő méhek azonnal megérik, hogy a fészektől elszakadnak s iparkodnak oda visszajutni. A soklyukú szöktetőn ez meglehetősen gyorsan megy, de visszajönni nem tudnak s így másnapra a méztér üres.

Kaptáramnál ez jobb megoldás, mint más szöktetővel. Ha tovább is tart a hordás, akkor a kipergetett méztéri fiókot tesszük a levett helyébe; ha nincs, akkor éppen úgy a fedődeszka fölé helyezem, amint azt a pergetés előtti fiókkal csináltam. Ezúttal azonban a szöktető már nincs fönt. Vontatott hordásnál, vagy éppen hordástalan időben egy fiók mindig elegendő a fészek fölött. A

másik fiók pedig a fenti helyzetben tőle elzárva, a fedődeszka fölött marad, amit a méhek az oldalcsatornából nyomban ellepnek és a tenyész idő alatt megőrzik a molyoktól. E helyen említtem meg, hogy a betelelés előtt, tehát össze, ha a fiókban darab mézeskeretek volnának, amelyeket nem érdemes pergetni, vagy éppen a fészek mézkészlete kevés volna, akkor a méztéri fiókot a fenti eljárással intézve, a méztérben levő mézet a méhek gyorsan lehordják a fészekbe.

A méztér kiürítésének gyorsabb módja a karbolos eljárás, ami a legutóbbi években rohamosan terjed. Hűvös idő-

ben azonban a karbol kevésbé hatásos. Több méh marad a mézkamrában. Ennél a kaptárnál viszont a kijárón kitolduló fészek melegebb sőmérséklete a kaptártestben érvényesül és így hidegebb időben is hatásosabb a karbolos kezelés.

Hogy milyen nagy jelentőségű a felsorolt pergetési módok valamelyike a kevés idővel rendelkező méhészek számára, vagy mondjuk hordástalan időben, azt úgy hiszem felesleges nyomatékosabban hangsúlyoznom. Elegendő, ha rá gondolunk az eddigi pergetéseinkre és össze hasonlítani a leírtakkal. Mennyi vesződésértől menekülünk meg a jó hordás esetén csak úgy ömlik a méz a sok mézkamrából.

A MÁSODIK AKÁCVIRÁGZÁS KIHASZNÁLÁSA

A második akácvirágzás kihasználása Magyarországon ma már eléggé elterjedt, de nálunk is lehetséges, mert elég vidéket találunk, ahol előbb vagy későbben kezd virágozni az akác.

Nagyban akadályozta azonban ezt a kaptár! Hiszen a siker sokszor csak egy-két napon múlik. Az eddig ismert kaptárainknál — különösen nagyobb állománynál — a vándorlás gyors előkészülete bizony nem kis gondot jelentett és bizony meglehetősen igénybe vette a méhészt fizikumát is. Kaptárannál ez ma már nem olyan nagy kérdés, mert az előkészület csak másodpercek kérdése.

A meglévő kaptárainkat bár gyorsan előkészíthetjük a vándorlásra, de további feladat marad a gyors pergetés. Hiszen a tele mézeskeretekkel nem vándorolhatunk. Eltekintve a kaptárak nagy súlyától, az új hordási lehetőség számára is üres teret kell biztosítani. Nagyobb mennyiség kipergése pedig nem megy olyan gyorsan, amint az ilyen esetben kívánatos volna és e miatt napokat késhet a méhészt. Ismétlem napokat, mert méhészeink egyenként kezelik a kereteket, egyenként söpri le róla a méheket. Ez bizony lassú munka még megfelelő segéderővel is. De gondoljunk az ilyen egésznapos pergetésre. A fekvő vagy rakodó vándorkaptárainknál bi-

zony belegörnyed a mész háta a munkába. Fekvőknél a sok hajtogatás, rakodóknál az emelgetés olyan nehéz, mint az egésznapos kubikolás. Egyiket is, másikat is gyakorlatban kipróbáltam. *Mennyivel könnyebb, gyorsabb ez kaptárannál, amint azt a pergetés fejzetében leírtam.* A karbolos borító használata ilyenkor felbecsülhetetlen előnyt jelenthet a második akác kihasználására törekvő méhészeknek, hiszen a fiókok ilyen módon való kiszedése száz állománynál is csak órák kérdése. Még csak a pergetést sem kell neki elvégezni, mert ha elegendő tartalékléppel felszerelt fiókkal rendelkeznek, az egyszerű csere után az állománnyal már útnak is indulhat. A visszahagyott mézeskereteket a családtag vagy más kipergetheti és ha a szükség úgy kívánja, több fiókot összekötve, utána küldheti.

Az ilyen egyszerű fiókcserére rakodó vándorkaptárainknál lehetetlen, még ha félderetes fiókokról is van szó, mert a rakodó kaptárainknál használatos kapcsoló szerkezetek ezt a műveletet nem engedik meg. Nálunk a vándorkaptár fiókjai szorosan kötve vannak az alsó fészektetthez. Ha a fiókot más kaptárra helyezjük, az már ott nem illeszkedik az alsó testre felszerelt kapcsoló szerkezethez. Rakodó vándorkaptárainknál ez pedig óriási hátrány.

Ha már itt tartok fölemlítek még egy pergetési lehetőséget. Vándorméhészeink állománya sokszor csak olyan távolságra van a lakástól, amit pergetés idején kocsival rövid idő alatt megjárhat. Eddig általánosan a pergetéshez mindent szekérrre rakott és elindult a kannákkal, pergetővel, családostól, mindenestől. A fogat egésznapra le volt kötve. A pergetés sokszor a leglehetősebb alkalmi helyiségben történt, hiányos felszereléssel és munkagyorsító akadályokkal.

Mennyivel könnyebben elvégezhetjük ezt odahaza, rendes felszereléssel, a megszokott és berendezett környezet-

ben. Ehhez nem kell más, mint a tartalék fiókokat kocsira rakni és ha a méhész a leírt módon a mézesfiókokkal kicserélte, a kocsival már mehet is haza, ahol a pergetés elintézhető.

Ez a mód a Szovjetunióban egyébként is általános, mert ott autóval hordják be a különböző távolságokban levő méhészetekből a méztéri fiókokat és azokat a kolhoz berendezett helyiségében pergetik. Itt aztán motorral hajtott pergetőket használnak. Ez valóban nagy üzem, nagy méhészet.

Mindezt kicsinybe is megvalósíthatjuk megfelelő kaptárral, tehát a módszert alkalmazhatjuk.

A FÉSZEK KEZELÉSE

Az előbbi fejezetekben még nem írtunk a fészek közvetlen kezeléséről, noha ez a kérdés különösen érdekli a méhészeinket, hiszen évközben itt adódik a legtöbb munka. Jól tudom sokan előre kételkednek, hogy miként menne ez a művelet gyorsabban, mondjuk mint a rakodókapárnál? Hiszen itt hátulról kezeljük a családot, a fészek fölött pedig méztéri fiókok vannak. Hogyan jutunk tehát a fészekhez és miként gyorsíthatjuk meg a kezelést?

Megnyugtathatok mindenkit, hogy a fészek kezelése *legalább olyan gyorsan megy, ha nem gyorsabban*, mint bármely felülről kezelhető kaptárnál.

A gyors és kaptárbontás nélküli áttekintésről már írtam. Kívülről, kaptárbontás nélkül már látjuk, hogy beavatkozunk-e a család életébe vagy ne, szükséges-e kaptárt bontani vagy sem. Ez egymagában sok felesleges munkától mentesit bennünket. Tehát csak akkor bontunk kaptárt, amikor valóban szükséges.

Télen és tavasszal a méztéri fiókokat nem tartjuk a kaptárban. Miután a fiókok egyformák, így keretéstől együtt egymásra rakhatók. Alul, felül egy-egy fedődeszkát rakunk és így zárjuk. Féreg-egér oda be nem juthat. Védett helyiségben a fiókok így toronymagasságra rakhatók, meleg időben felülről kezelhetők. Megfelelő helyiség hiányában

a kaptárban is bent hagyhatjuk a fészektartó párnája fölött, mert annyi hely van, hogy a takaró fölé még a fiókok is elférnek. Ha melegebb időkben ezeket a fiókokat úgy helyezzük el, amint azt a mézelvétel szöktetési módszerénél leírtuk, akkor a méhek a lépek megőrzik a molyok ellen. A két könnyű fiókot egyszerre könnyen kiemelhetjük, ha kezelni akarjuk.

Ha a két fiókot kivesszük és az ablakráját a fészek végéig hátrahúzzuk, a fedődeszka leemelése után a fészket felülről kezelhetjük, akár a szabadban. Kétkézrel benyulhatunk és a homlokfali keretet megfogva, az egész keretsort egészen az ablakrájáig hátrahúzzhatjuk. A homlokfalnál két keretnyi hézag támad. Az első keretet fölemelve, bent a kaptártestben vizsgálhatjuk. Átnézése után a homlokfalhoz helyére visszateszük. Így jön sorba egymás után a többi keret. Mire a keretek átvizsgálásával végeztünk, valamennyi keret már a helyén is van és az ablakráját utána szorítva, a fedődeszkát pedig visszahelyezve, a vizsgálattal már elkészültünk. Ha a kaptárunk szabadban áll, a vizsgálat előnyösebb, mint bármely szabadban álló, felülről kezelhető kaptárnál, mert a kereteket védett helyen, bent a kaptártestben vizsgálhatjuk. Napsütés, szél nem hatol be,

MEG PERMETEZŐ ESŐBEN IS KEZELHETŐ

Igy a fészek hűvösebb időben is kevésbé hűl le, mint más felülről kezelhető kaptárnál. Egy szabadban álló kaptáramat kezelve, egyik jőnevű vándorméhészársamát éppen ez az előny nyerte meg.

Ha csak néhány keretet kell kezel-

nünk (műlép beadás, egy-két fiaskeret kivételre) az ablakráma levételével hátulról végezzük, akárcsak az egyéb hátsókezelésű kaptáraknál. Néhány kere-tért felesleges a felső kaptárbontás, vagyis fedődeszka fölemelése, amivel egyébként az egész fészket zavarjuk, mind a fekvőknél, mind a rakodóknál. *Tehát a fészek kezelése is sokkal egyszerűbb, gyorsabb, mint bármely fekvő-nél vagy rakodónál.*

B E F E J E Z É S

A szűkre szabott hely miatt nem térhettem ki mindenre, főleg pedig nem részletezhettem, valamennyi előnyöket, amelyeket kaptáram nyújt. Hiszem azonban, hogy a tapasztalt, tisztánlátó és elfogulatlan szakméhész az eddig le-irtakból is felfoghatja azokat a lehetősé-geket, amelyeket kaptáram e rövid le-frászból kivételösen is magába rejt. Bárki megállapíthatja, hogy kaptáram nem a századik után következő százegyedik, hanem valóban korszerű összállítás és magában foglalja azokat a kívánalmak-akat, amiket egy kaptárral szemben az okszerű és haladó nagyvonalú méhészet napjainkban támaszt.

Kaptáramban a három és fél évtize-des sokoldalú tapasztalatomat és a meg-felelő méhélettani, továbbá szakirodal-mi ismeretemet sűrítettem össze. A ma-gam számára készítettem, de engedve a sok oldalról jövő kívánságnak, szíve-sen hozom nyilvánosságra és adom a

köznek. Hiszem, hogy rövid leírásom-ból minden méhész hasznot meríthet, mert nemcsak kaptárleírást, hanem tá-gabb vonatkozásban olyan méhészkedési módszert, irányvonalat is adtam, ami gondolatokat ébreszthet minden mé-hészben. Szilárd meggyőződésem, hogy gazdaságos méhészkedésünk a jövőben csakis ezen az úton haladhat tovább.

Kaptáram leírásával a kaptárkérdést a magam számára befejeztem. Ennél jobb, célszerűbb, adott viszonyainknak megfelelőbb, eddigi tapasztalataim és megismeréseim szerint, csak ezután jö-het. Ennek megalkotását azonban már másra bízom. Mert jöhet jobb is. Tisz-tában vagyok azzal, hogy én sem alkot-tam tökéleteset, véglegeset. A méhészek álma, a csapraütött kaptár még nem született meg.

Gombos

TAMASKÓ JÓZSEF

SENKI FEJE SEM KÁPTALAN

A harmadik családnál már nem tudod mit láttál az elsőnél.

TÖRZSKÖNYVEZZED CSALÁDJÁIDAT

Rendeljél az EME-től még ma törzskönyv-
vet. Csak vonásokat kell bele húzni s
egy-két számot. Minden családod hű törz-
könyvét megkapod.

A 25 lapos, tartós borítékba illesztett
törzskönyv ára utmutatóval együtt 100-lei

POSTACÍM:

EME CLUJ, STR. REPUBLICEI NO. 22.

*Lejunk terjedelmé
és pontossá mérföldes*

TŐLED IS FÜGG

GYÜJTSÉL ÚJ TAGOKAT
EGYESÜLETÜNKNEK!

A sikeres méhtenyésztés alapismeretei

Az emberiség már régóta foglalkozik a méhészetrel, de a méhtenyésztés alapismereteivel sokan nincsenek tisztában.

Mielőtt a méhészkedéshez kezdenénk, 6 főpontot kell tisztáznunk:

1. hajlam és rátermettség,
2. elméleti és gyakorlati tudás,
3. méhlegelő,
4. időjárási viszonyok,
5. tenyészképes családok és
6. forgó befektetés.

Ha e hat pont követelményeivel tisztába jöttünk, már nem vagyunk műkedvelő méhészek, kontárok.

Talán nem kell bővebben kitérnem, miért kell a méhészethez hajlam és rátermettség. Ha valamihez nincs kedvünk és csupán kényszerből tesszük meg, az a munka olyan is. Így vagyunk a méhészetrel is. Találunk olyan méhészt, akinek 15—20 családos állománya a rossz és hiányos kezelés miatt hamarosan lepad 4—5-re. Ilyenkor a méheket szídjá teljesen okatlanul és nem látja be, hogy az ő tudatlansága, hanyagsága okozza az apadást.

Az elméleti tudás kiegészítője a gyakorlatnak. Ha a kettő közül az egyik hiányzik, már csak kontárok lehetünk. Ellenben ha elméleti tudással rendelkezünk, — amit tanfolyamok vagy jó szakönyvekből sajátíthatunk el, — az előállott bajokat minden töprengés és gondolkodás nélkül szakszerűen azonnal kijavíthatjuk. Nemsokára jönnek a téli hónapok. Azt gondoljuk, mivel a természet téli álmát alussza, a méheink is a legnagyobb nyugalomban vannak. Pedig a méhekre télen is éppen elég eilenség leskelődik. Legveszedelmesebb az egér, a cickály, meg a harkály. Az egér a lépeket járja össze-vissza és naponta tesz kárt bennük. A cickány még ennél is veszedelmesebb, mert a léppel együtt a méheket is megeszi. Arra, hogy egér van a kaptárban rögtön rájöhethetünk, ha benézünk a röpnyíláson és

apró lépdarabkákat látunk elszórva. Ilyen esetben a kaptárt vigyük be melegebb szobába, a röpnyílás elé kis zsákot erősítünk és hátul vagy felülről kibontjuk a kaptárt. A zajra az egér menekülni igyekszik és a röpnyíláson át a zsákba fut. A harkály kivájja a kaptár oldalát és úgy szedi ki a méheket.

Télen a méhek, ha zavarják őket, rögtön telesszívják magukat mézzel és a röpnyílás felé igyekeznek, hogy zavarójukat megtámadják. Ilyenkor többet fogyasztanak, a bélsár hamar felgyülemlik a méh gyomrában és hasmenés tünetei lépnek fel.

A méhlegelő kérdése a megoldásra váró feladatok legfontosabbika. E nélkül megáll minden tudomány. Ha nincs megfelelő legelő, elmarad a hordás és mézünk sem lesz.

A csendes téli hónapokban, amikor a méhészek kevés a dolga, ülünk össze a méhészkörben, vagy ha nincs: alakítási kell és ott közösen beszéljük meg a méhlegelő kérdését. Szervezkedve, szervezeten ugyanis többre megyünk, mintha ki-ki csupán magának, saját szakállára dolgozik. A patakok, partok mentén ültessünk el közösen fűzet vagy égerfát, mindkettő korán mézel, erre pedig nagy szükség van a fiasítás megkezdésekor. Mérédek oldalakon, az akác — mint jó talajrögzítő is — beválik, vagy a fehér somkóró. Ezt kevesen használják, pedig mérédek oldalakon ez is igen jól mézel.

Íme a 6 feltétel közül csak hármát részleteztem, s mennyi feladat, munkavállalás tűnik ki ebből is.

Tömörüljünk tehát a méhészkörben és már a tél folyamán beszéljük meg, melyek azok a feladatok, melyeket tavasszal meg kell valósítanunk, megkönynyítve kedves méheink munkáját az Állami Terv, a többtermelés, vagyis dolgozó társadalmunk életszínvonalának emelése érdekében.

CSÁKÁNY ZSIGMOND

Maria Banus:

A BÉKE NAPJA

Elvtársak — Október van
S a költők — furcsa népség
Azt mondják, hogy tavasz van
S a világ csupa szépség . . .
Pedig már felhők járnak
S hideg köd száll a tájra
De nem téved a költő
És nem téved az álma . . .

Mert ezer felhő szállhat
És ezer vihar téphet
Október — Benned harsan
A forradalmi ének
S így nem hazudnak akkor
Ha rólad így dalolnak
Téremtő holnap vagy Te
Tiéd a ma s a holnap . . .

S hozod a — Béke Napját
Ezért dalolunk rólad
Bátor, szent fogadalmát
Millió dolgozónak
Már nem találkozás ez
Hanem tenger, mely árad
Mely mint egyetlen hullám
Hirdeti a világnak:

„Ha Indonéziában
Egy tank dörög az éjben

Ha spanyol partizánok
Őrt állnak sötétben,
Ha egy francia erdő
Ég s lángja égre lobban
Ha görög partizánok
Kemény lépése dobban
Egyetlen hullám éled
Egyetlen test és lélek“.

És ha Nyugat hörögve
Atombombát ígérget
Ha tajtékzik a szája
S ömlik belőle méreg
Minket ám az se rettent
S bármily álarcba járnak
Örült hóhérok — tudjuk
Kik a vesztünkre várnak

Felénk kígyók jöhetnek
Kik sziszegése átok
Semmi meg nem ijeszthet
Sem kígyók, sem sakálok
Az óceán vagyunk mi
A béke partjain
Egy akarat s egy lélek
Mert velünk van — Sztálin

Fordította: MARTON LILI

TEMNOV SZOVJET TUDÓS VÉLEMÉNYE A MÉZRŐL

A méz gyógyhatásának alapjai

„Extensioria oleo, interioria melle irriga.“

Demokritos.

A méz gyógyhatásának jelentőségét már az ókorban felismerte *Hippocrates* és *Theophrastus* és megállapításaik súlya nem csökkent a középkor gyógyismeretében sem. A kérdés a korszerű orvosi irodalomban is állandóan visszatér új kísérletekkel és megfigyelésekkel egyidejűleg. Mindinkább szaporodik azoknak a komoly bírálaton átszűrt orvosi megfigyeléseknek a száma, amelyek a méz gyógyító és a szervezetre hasznos voltát szögezik le. *V. A. Temnov* szovjettudós és *Zaiss* szerint a nehezen befolyásolható idült sebek, pl. láb-szárfekély (ulcus cruris), felfekvések, műtét utáni sipolyok, zúzott, roncsolt, szennyezett sebek a méz hatására jól gyógyulnak. *Buchmeister* megerősítette ezeket az észleléseket és megállapította, hogy műtét utáni sipolyoknál, sőt égési sérülésnél is kedvező hatású a méz helyi alkalmazása: a behámosodást segíti elő. *Müller*, *Gundel*, *Lucke*, *Gonzenbach* és *Hoffmann* is hasonló eredményeket közöltek. *Weber* ezeken kívül veseműtét fertőzött sebének kezelésénél látott a méztől szép javulást.

-*Brügger* a méz kiváló köptető, expectoráns hatását hangsúlyozza és a csecsemő- és gyermekgyógyászatban ajánlja különösen. Szerinte a méz az egyedüli ilyen hatású szer, amely mellékhatást soha nem

okoz, a betegek — akár kicsinyek, akár nagyok — szívesen fogyasztják és

HATÁSA ÉPPEN ANNYIRA BIZTOS,

ha megfelelőképpen adjuk, mint bármely más hasonló célt szolgáló készítményé. Hangsúlyozza még a méznek a szívizom, bizonyos vese és légzőszervi betegségnél való gyógyító hatását is, éppúgy, mint *Zander* és *Koch* a légutak hurutos megbetegedéseinél tapasztalt használhatóságát. *Gidekel* a csúszos bántalmak (a rheuma) gyógyításában tulajdonít a méznek szerepet. *Vioino*, *Haydak* és *Palmer* vérzésellenes (antihaemorrhagiás) hatást láttak méznél. *Sack* és *Buday* gyomorfekélynél ajánlják. Hasonló véleményt fejt ki egy kínai orvosi újságban *Yang*. Vérszegénységénél észlelt kedvező mézhatásról számolt be *Haydak* munkatársaival. Észleléseiket patkánykísérleteken végezték. *Frauenfelder* és *Emerich* pedig leírja, hogy esetükben egy súlyos vérszegény vörösvérsejteknek haemoglobin tartalma 16 százalékról 32 százalékra emelkedett mézkúra kapasan — Kétségtelen, hogy a hypoglykémias sokkban szenvedők néhány kávéskanál méz elfogyasztására, pillanatok alatt magukhoz térnek ijesztően súlyos állapotukból. (Itt egyszerű cukorhatás az ok.) *V. A. Temnov* szovjet kutató megfigyelése szerint a helyesen végzett mézkúra a gümőkóros (tuberkulotikus) betegek általános állapotát javíthatja, közérzetüket (conditójukat) kedvezően befolyásolhatja s így a gyógyulást elősegítheti. *Leon Binet* tanár meg-

állapítja, hogy az amanité nevű gomba okozta mérgezésben a vércukor szintje csökken és így az intravénásan befejesken-dezett cukoroldat mellett a méz-evés jó ha-tású. A méz az orvos megérkezéséig is ki-tünő mód a beteg állapotának javítására. *Lambert* a középkori *Paracelsust* idézve hangsúlyozza a méznek torokfájás és re-kedség elleni kiváló hatását. Ajánlja to-vábbá étvágytalanságnál, a garat és bár-zsing nyálkahártyájának gyulladásánál, csillapítószernek a szövetek, szívizom és véredények egészségben tartására. valamint a tüszős pattanások (*furunculosis*) kezelé-sére, amit egyébként *V. A. Temnov* rész-letesebben kifejti. *Temnov* szovjet kutató szerint a sárgaság (icter) gyógyításánál is kitünően használható a méz.

Láthatjuk a fenti adatokból, hogy

A NAGY MŰLTRA VISSZATEKINTŐ MÉZGYÓGYMÓD

kedzetben csak kuruzslásszerű (empirikus) volt, de a tudományos újabbkori orvostu-domány megfigyelése és kritikája mellett is megtartotta eredeti jelentőségét. Feltűnő a javallatok sokfélesége, mert ezt nem igen tapasztaljuk más gyógyszerek esetében. Ahhoz azonban, hogy az előbb felsorolt gyógyhatásokat megértsük, ma már szüksé-gessé válik a méz hatásának kidolgozása. Ez részben különleges, részben pedig ál-talános hatásokból tevődik össze. Ezért leg-célsezerűbben kémiai alapon tárgyalhatjuk.

A cukrok között a méz majdnem fele-részben gyümölcscukrot, kevesebb szőlő-cukrot és ezekhez képest kevés (1—5%) nádeukrot tartalmaz. Egyéb cukorfajták mennyisége igen csekély. Élettanilag ma-gas gyümölcscukor tartalma teszi a mézet értékesé. A gyümölcscukrot ugyanis a máj — ahová felszívódás után a vérből felraktározódik, mint glikogen — könnyeb-ben tartalmazhatja. Ezért, ha a májat kímélni akarjuk, a cukrot abban a formájában kell fogyasztanunk, amelyben a gyümölcs-cukor legalább is túlsúlyban van. Erre a célra legalkalmasabbnak látszik a méz. A máj ilyen kímélésére cukorbetegségnél van szükség. Ezért a cukorbetegék étrendjének (diétájának) összeállításánál és szénhidrát-bevitelük kiszámításánál — a szovjet ku-

atók szerint — a mézre sokkal nagyobb súlyt kellene fektetni.

Ha megesszük a mézet, cukortartalma egyéb cukornál gyorsabban szívódik fel, mert egyszerű cukrok vannak túlsúlyban. (Az összetett cukrokak ugyanis először egyszerűekre kell felbomlania.) A felszívó-dással a cukor a vérbe kerül, ahonnan a májban raktározódik el. Szükség esetén in-nen kerül a vér útján az izomba. A méz-nek a szívizomra kifejett hatása talán így magyarázható, ugyanis az izmokban törté-nik a cukor elégeése, ami az izomenergiát szolgáltatja. Végső fokon ez lehet az oka a bőséges mézevés izomerősítő hatásának.

A szervezetben lehetőség nyílik arra, hogy a cukrok zsírokká alakuljanak át. Ezért a méznek húsláló hatását is tapasztalhatjuk.

A méz cukortartalmával okolják meg egyes szerzők a gyomorfekélynél észlelt kedvező eredményeket is. *Arnold Sack* szá-molt be erről. *Hoesch* kísérleteiből az tű-nik ki, hogy a tömény szőlőcukor bevitelre lúgos (alkalikus) gyomornedv választódik ki, ellensúlyozva a savi hatást, amely a gyomorfekély bizonyos eseteinek keletkezé-sénél szerepet játszik. A szőlőcukor így csökkenti a gyomornedv savanyúságát a nádeukorral szemben, mert a nádeukor el-lentétes hatású. Mint láttuk azonban a fe-kély szempontjából kedvezőtlen nádeukor a szőlőcukorhoz képest a mézben igen kis mennyiségben fordul elő.

VITAMINOK ELŐFORDULÁSA

a mézben sok vita tárgya volt és végeleges megállapítások még ma sincsenek. Úgy lát-szik, hogy a méz vitamintartalma alárendelt jelentőségű. Tájanként és mézfajonként különbségek lehetnek. A vitamint a méz nem igen tartalmaz. Előányaga a karotin kis mennyiségben bizonyos mézekben, mint festőanyag, megtalálható. A B vitaminok közül a B₁ vitamin fordul elő nagyobb mennyiségben. *Koher* meghatározása sze-rint 1—25 gamma száz gram méz B₁ vita-min tartalma. Ez körülbelül a többi szer-zők által leírt mennyiség közéértéke. A mézben levő pollen B₁ vitamin tartalma ennél sokkal több, az előbbi érték 20—30-szorosa. Egyéb B vitaminok legfeljebb

nyomokban található, kivéve a lactoflavint, amely 50—150 gamma % mennyiségben van meg a mézben. Sok vita folyt a méz C vitamin tartalma felett. *Griebel* állítja, hogy az általa megvizsgált mézek 0.07—2.8 milligramm C vitamint tartalmaztak. Feltevését állatkísérletekkel is igazolta: tengeri malacait C vitamin mentesen takarmányozta, de az állatok felének napi egy gramm mennyiségű mézet adott. Emzék a skorbuttól megmenekültek, szemben a mézet nem kapó ellenőrző állatokkal. Mások azonban azt mondják, hogy a mézben C vitamin nincs és a C vitamin kémiai meghatározását szolgáló diklorfenol—indofenol reductio próbát nem a C vitamin, hanem a méz fehérjegyagainak adják. (*Kardos—Becker.*) *Scheunert* C vitamin jelenlétéről ír, míg *Trautmann* és *Kirchof* a világ több tájáról származó méz vizsgálata alapján kimondják, hogy a méz vitamintartalma jelentéktelen. Tekintve, hogy a méz hatásos biológiai vitamintartalma ennyire megbízhatatlan, egyes országokban mesterségesen kevernek a mézbe vitaminokat, hogy így azok biológiai értékét növeljék.

Ásványi anyagok közül a vas a legfontosabb. Ez átlag 1.2 mg. mennyiségben fordul elő 100 gramm mézben, de jelenléte nem igen változó, bizonyos mézek egyáltalán nem tartalmazzák. Ha meggondoljuk, hogy a szervezet napi vas szükséglete 0.085 gramm, arra a következtetésre kell jutnunk, hogy még nagy mennyiségű méz fogyasztásának sincs ebből a szempontból nagy jelentősége. A vérszegénység gyógyítására a betegnek napi 0.5—1 gramm vasat is rendelünk, ehhez képest a méz vas-tartalma elenyészően csekély és így ezen az alapon a méz vérszegénységben leírt kiváló hatása nehezen magyarázható.

A MÉZ TÖBBI ÁSVÁNYI ANYAGÁNAK MENNYISÉGE

kb. a következő értékek körül mozog: mésztartalma (a calcium) 4, foszfor 19 milligramm 100 gramm mézben, míg a szervezet napi szükséglete mézből 0.1, foszforból 1 gramm.

Végeredményben azt mondhatjuk, hogy a méz ásványi anyagaival nem tűnik ki többi táplálékaink közül. Mindazonáltal a

méz ásványi anyagtartalma mégsem hanyagolható el, ugyanis az úgynevezett homeopátiás hatásokra éppen a kis adagok jellemzők.

A méz csirátlanító (antibacteriális) anyagtartalma nehéz kérdés. A fertőzött sebekben tapasztalt mézhatás készítette a kutatókat ennek a kérdésnek a tisztázására. A Szovjetunióban *Temnov*, majd *Dold* és munkatársai *Du* és *Dzia* 1937-ben megállapították, hogy a természetes virágmézben egy hó és fényérzékeny antibacteriális anyag van. A méznek baktériumálló (bactericid) hatását a legkülönbözőbb baktériumokra kipróbálták és azt találták, hogy a méz a következők ellen hatásos: lépfenebacillus, bac. subtilis, bac. mycooides, bac. mesentericus, staphilococcus albus és a gennykeltő staphilococcus pyogenes aureus, továbbá a colera vibró, valamint a vibrio Metschnikoff ellen, nemkülönben a typhus, coli, paratyphus bacillus ellen, végül a vérhas kórokozójának több törzse, a bac. prodigiosus és a bac. pyocianus azok a csirák, melyek szaporodását a méz gátolja. A *Dold* által „inhibine“-nek nevezett hatóanyag, amely ezeket a hatásokat okozza, némely gomba ellen is hat, de a méz felmelegítésekor épp úgy elpusztul, mint akkor, mikor a méz huzamosabb ideig világosságban vagy napfényben áll. Bizonyos mikrobáknak nem csupán a szaporodását gátolja, hanem némelyiket el is pusztítja. Úgy látszik, hogy a méz inhibine-je az orr és légútálladék, valamint az anyatej baktériumellenes anyagához hasonlít és a méhek választják ki. A virágméz inhibine-jét a Berkefeld-és aszbest-szűrő visszatartja a kaolin és agyagföld beissza. A méz antibacteriális hatása annak cukor- és fermenttartalmától független. *Dold* megállapításait *Prica* még ugyanabban az évben állatkísérletekben és bacteriumtenyészeteken végzett vizsgálatok alapján megerősítette. Cáfolat azóta sem merült fel. A méz baktériumellenes hatásában még *Buchmeister* szerint a méz egy ú.n. leucotroph factorának, *Gonzenbach* szerint pedig a szövetek fokozott nyirokáramlása való ingerlésének is szerepe van az inhibine-n kívül. Ezen tényezőknek tulajdonítható az a kedvező hatás, amely a fertőzött sebek helyi kezelésében megnyilvánul. Fenti szerzőkön kí-

vül még *Fanco* és *Sartosi* tanulmányozták a méz fertőzés elleni hatását. Mindehhez még csupán azt szeretném hozzátenni, hogy a méz magas cukortartalmának is szerepe van a sebgyógyulásban, ugyanis *Irvine*, *Carrel*, *Hervey*, *Arvey*, *Hartzell* és *Winfield* vizsgálatai szerint magas szénhidrát-tartalmú diéta a sebváladék mennyiségét növeli, ami a sebgyógyulásban szintén nem lehet közömbös.

A MÉZ TOVÁBBI ALKATRÉSZEI

a fermentumok (invertase, diastase, katalase, oxydase, peroxidase, kevés protease és nyomokban pepticus és tripticus fermentumok.

Érdekes anyag a mézben található virágor. is. Tudjuk, hogy érzékeny egyéneknél bizonyos növények virágorának belélegzése a reagáló képesség megváltozásával allergiás állapotot, szénanáthát, aszthmát hozhat létre. Bár minden valószínűség szerint a mézben levő pollenek a bélesatornában felbomlanak, mégis érdekes lenne annak megvizsgálása, hogy van-e ezeknek az anyagoknak valami szerepük a méz gyógyító hatásában. Ezen a téren kiemeljük a Szovjetunióban végzett vizsgálatokat, melyről a „Méhészeti Közlöny“ már beszámolt.

Áttekintettük a méz kémiai alkatrészeit és megpróbáltuk magyarázni a hozzájuk fűződő hatásokat. Nyilvánvaló egyrészt, hogy ezek a hatások csak részben magyarázzák meg azokat az eredményeket, amelyeket a mézzel elértek és amelyeket a bevezető részben felsoroltam. Másrészt az a feltűnő, hogy mennyire szerteágazóan sokféle a mézgyógymód alkalmazási területei. A kémiai összetétellel sok mindent nem is tudunk kielégítően magyarázni. Mindezek alapján azt hiszem, jogos feltételezni, hogy a méznek a felsorolt különleges hatásokon kívül általános

AZ EGÉSZ SZERVEZETRE KIHATÓ HATÁSA

is van. Ezt a mézgyógymódnak az egész szervezetre áthangoló mivoltában kereshetjük.

Ezen az alapon a mézkúrát a természetes gyógymódok közé kell sorolnunk. Igen

nagy a hasonlatosság a gyümölcskúrák és ivókúrák, valamint a szőlőgyógymódnak az egész szervezetre kiható áthangoló hatás között. A gyümölcs, — különösen a szőlőfogyasztásról tudjuk, hogy az anyagcserebetegségek, vérkeringési bajok (decompensacio) egyaránt kedvezően befolyásolhatók általa. (*Schmidt*, *Kolta*). Még sokoldalúbb az ivókúrák hatása. (*Zselyonka* és *Belák*). Joggal feltételezhetjük, hogy a mézgyógymódnál is a különleges hatása mellett ez az általános hatás jelentős, ami a szervezet egészének a belső állapotát és reagáló képességét megváltoztatja. Többértékű (polyvalens) hatásáról van szó a különleges gyógyítás egyértékű (monovalens) hatásával szemben. Ezért sok a javallat.

Természetesen, a teljes áthangoláshoz kúraszerű mézhasználat szükséges. A leírt gyógyulásoknál és eljárásoknál ezt is találjuk. Ilyen kúraszerű használatról javulást várhatunk gimnókorban (tuberculozisan), szív, vese, anyagcserebetegségekben, természetesen a mézkúrát a különleges fikus gyógyítással párhuzamosan végezve. Eképpen várható a leromlott szervezet ellenálló erejének felerősítése, hogy a „szervezet az általmakát a maga erejéből természetes úton védje ki“.

De a mézkúra nem csupán időszült betegség esetén mozgósítja a szervezet erőit, hanem áthangoló hatása folytán, meggátolja az ellenálló képesség romlását, heveny betegségek fellépése ellen is véd. A mézkúra kiváló hatásának másik iránya így a betegség megelőzése (a prevenció), ami alatt az egészséges szervezet megerősítése értendő, miáltal a legkülönbözőbb esetleges betegségeket leküzdheti.

Egyelőre azonban még a méz különleges hatásai sem mentek át eléggé az orvosi köztudatba, annál inkább elhanyagolta hazánkban és, a Szovjetunió kivételével, a környező országokban az analízáló tudományos foglalkozás a természetes gyógymódok alkalmazását, melyek pedig éppen a legutóbbi években kaptak meg a kísérleti tudományos alapot. Ezért merem felvetni az emberiség mondhatni évezredek gyógyszerével, a mézzel kapcsolatban az áthangolás és a természetes gyógymódként való alkalmazás gondolatát.

SZÁM ISTVÁN

Követésre méltó példa

Népköztársaságunk dolgozói között napról-napra növekszik azok tábora, akik szabad idejüket nem léha szórakozással töltik el, hanem olyasmivel foglalkoznak, ami használ egészségüknek s emellett kedves szórakozás is. E mellékfoglalkozás, ami pihenést, szórakozást nyújt s ugyanakkor szeretetet, gondosságot ébreszt a többi dolgozó ember iránt s kiméletlen harcot a kizsákmányolók ellen, ez a méhészeti.

A méhészkedés különösen az ipari dolgozók körében kezd mind több és több követőre találni, ami érthető is, mert így a dolgozó — ahogy mondani szokták — összeköti a kellemest a haszonnal, de — ezáltal, hogy több méhesaládot tart — hozzájárul az Állami Terv teljesítéséhez és túlhaladásához is, mert

1. a virágok beporzása (amit a méhek végeznek el) a gyümölcsösök termésmenővelését segíti elő,

2. a termelt mézből (jó hordás esetén) bőségesen juttat minden dolgozónak. Így népünk ténylegesen hozzájuthat a legegészségesebb emberi táplálékhoz, a mézhez.

A méhésznek két jó tulajdonsága van: egyik az, hogy szinte anyás szeretettel, féltő gonddal ápolja, eteti kedves méheit, a másik pedig, hogy díjtalanul ad tanácsot, útmutatást az arra rászorulóknak.

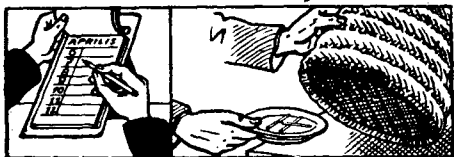
A legöntudatosabb és legfontosabb közérdekű cselekedetek közé tartozik óvni, tanítani, segíteni azokon, akiknek nincs alkalmuk méhészeti tanfolyamot végezni, vagy anyagi helyzetük nem engedi meg a jó szakkönyv megvásárlását.

Ilyen cselekedetet végzett önzetlenül a nyár folyamán egyik régi méhésztestvérünk — nevét bátran kiírhatjuk — Szabó Kálmán.

Ratosnyán a Brád patak mentére vitte méheit vándorolni. Gyakran bejárt Ratosnyára és látta, hogy az ipartelepek munkásai, a vasúti személyzet és más munkások egy-két méhesaládukat szintén felvitték a vándortanyára, de nem kezelték maguk, hanem egyes méhészeknél helyezték el kezelés végett. Mint jó méhész, rögtön látta, hogy úgy a kaptárak kivitele, mint a családok kezelése sok kívánnivalót hagy maga után, ezért elhatározta, hogy rövid tanfolyamot rendez a kezdő méhészeknek. Elhatározását tett követte. Felajánlotta a szakszervezetnek teljesen díjtalanul szolgálatait, azzal, hogy minden dolgozónak, aki méhészettel foglalkozik, 4 vasárnapon keresztül a vándortanyán délelőtt és délután 2–2 óras méhészeti tanfolyamot tart. A szakszervezet vezetőivel tértént megbeszélés eredményeképpen fent a vándortanyán megrendezték minden vasárnap a tanfolyami előadásokat, szép számú hallgató részvételével s így elérték, hogy azok a dolgozók, akik eddig csak kívülről ismerték a méhesalád életét, most betekintést nyertek azok belső életébe s megtanulták, hogy miként kell kezelni.

Ime egy példa, hogy milyen lelkes tud lenni egy méhész, nem sajnálva a fáradságot, az időt, ha arról van szó, hogy másokon segítsen, másokat oktasson. Szabó Kálmán méhésztestvérünkről példát vehet sok méhész, aki úgy szereti a méheket, olyan féltő gonddal vigyáz rájuk, mint ő, aki olyan lelkes tud lenni, ha másokon segíthet, az csak dícséretet érdemel. Lelkes, önzetlen munkája bizonyára nem volt hiábavaló időfecsérlés, azok akik a tanfolyamon résztvettek, ma már bizonyára másképpen kezelik családjaikat és az előadásokon hallottak alapján most már ők is hozzájárulnak az Állami Terv túlhaladásához.

BACZONI ERNŐ

OKTÓBERI TENNIVALÓ

Elnult a nyár. Itt az ideje, hogy számba vegyük a méhészet eredményeit s az esetleges hibákból levonjuk a tanulságot. Ha végigtekintünk a mézelési viszonyokon, úgy nagyon sok helyen szomorú kép fogad, de akik a havasi vándortanyáról még idejében lejöttek napraforgóra, a telelő mézet biztosították.

AZ AKÁC, amelyhez annyi reményt fűztünk, a hideg időjárás miatt pár nap alatt elment. Ahol volt is hordás, job-

cosról teli lépekkel jöttek a vándortanyára, állandó apadást tapasztaltak.

AZ ESŐZÉSEK UTÁN a tisztessű vagy másnéven tarlóvirág mindenfelé sűrűn kelt és bár vontatottan fejlődött, mégis csak fehér lett a tarló. A hozzáfűzött reményeket azonban csak igen kevés méhésznél váltotta be, mert éjszaka gyakran túlságosan lehült a levegő.

Ennek következtében a méhészek ma a legtöbb helyen telelő méz nélkül ál-

Szegényes mézkoszorú, a család feletetésre szorul.

bára csak kevés felesleget nyújtott. Az akác után a vándorméhészek újabb reménységgel mentek ki a megszokott vagy az újonnan felfedezett havasi méhlegelőre s a féltő gonddal becsomagolt családokat nagy szeretettel helyezték el a vándortanyán, várva a mézelésre alkalmas időt. Sajnos, csalódtak. A majdnem kéthónapos hűvös, esős időjárás úgy a mézelésre, mint a családok fejlődésére nagy hátrányt jelentett. Ha életben akarták tartani szeretett állatkáikat, akkor etetniük kellett. Akik az aká-

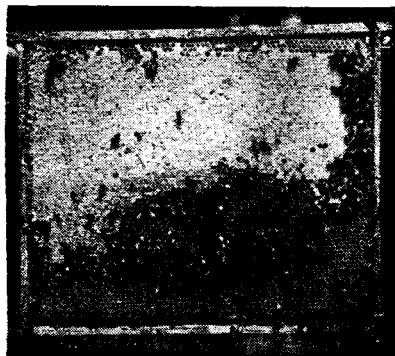
lanak s kénytelenek családjukat szűkség etetéssel ellátni, ha nem akarják egyesíteni.

A BETELELÉS VÉGSŐ IDŐSZAKÁBAN VAGYUNK és ha valami oknál fogva az előző hónapban ezt nem végzhettük el, most amikor enyhébb időjárás adódik, feltétlenül teljesítsük.

ETETŐCUKOR HIÁNYBAN a 12 kg. általánosan előírányzott télkészletet nélkülöző méhcsaládjainkat egyesít-

sük oly alacsony számra, hogy az egyesített készletük a téli szükségletek 50—60 százalékát kitegye és e hó enyhébb napjaiban a még szükséges mennyiséget szükség etetéssel feleltetjük. Mindenesetre kerüljük a túlhíg eleség adagolását. Elegendő 1 kg. cukorra

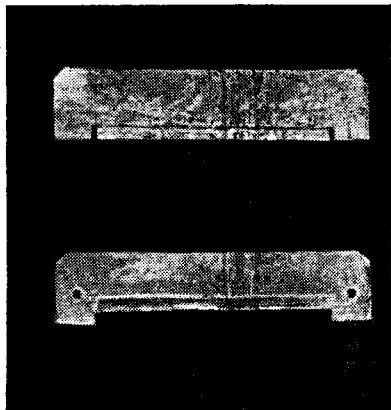
MÉHEINK TELI FÉSZKÉT FELTÉTLENÜL RENDEZZÜK EL, mert a mostani rossz mézelő viszonyok mellett a legjobb méhcsalád sem alkothat jó teletést biztosító fészket. Hűvös reggelen +7, +8 C° mellett rövid szemlét tartunk. Ahány léputcát bővenlepnek a

Bőséges mézkeszorú, a család kitevelése biztosított.

6—7 deci víz. A cukrot melegvízben feloldjuk, de nem forraljuk, amint régen tanácsolták és amikor kézmelegre lehült, egészséges családoktól eredő mézet is teszünk bele. Keveréssel feloldjuk és feleltetjük.

méhek — nagy kaptárban — annyi keretre van szükségük az átteleléshez. Ha a méhcsaládnak ezen keretei nem tartalmazzák a szükséges mennyiséget, úgy okvetlen etetnünk kell. De ha a méhcsaládnak többi kereteiben van

Egérfészek az állókaptár ablaka mögött. Bádogból készült 7 mm magas kijárónyílásszűkítővel elkerülhetjük.

anynyi meze, hogy a téli szükségsegteléséhez mérten kiegészítheti, a fészket anyarácson vagy bűvöréssel ellátott választódeszkával, úgy mint az etetéshez, szűkítjük. A fészket ezáltal kizáróan a telelés idejére szükséges keretmennyiséggel látjuk el, a méhcsalád népességéhez mérten. A rendes erősségű család telelő fészke általában 6—8 léputcás szokott lenni, tehát a fészek 7—9 keretes. Ezek a keretek szabályos és egyidős munkás sejtes lépekből álljanak. Tehát erre kell ügyelnie a méhésznek a betelelés kezdetén és a kereteket eként kell rendeznie. A téli fészekbe legjobbak a barna lépek, de nem a túlőreg szűksejtűek. De bármilyennel is rendezzük, a legfontosabb, hogy azok egyidősek legyenek. A méhek ugyanis az öreg lépeket jobban szeretik, mint a világosabbat s ha nem egyidősek, könnyen megtörténik, hogy az öreg lépekre túlsok méh zsúfolódik össze. Így a tartalék méz hamar elfogy és a család éhenpusztul.

A FÉSZEK fiaskeretei mellé a legmézesebb keretet helyezzük köztük 1—2 keretet gazdag virágpór készlettel. A kevésbé mézes kereteket a fészektől távol eső kaptárreszbe a szűkítőn kívül tesszük és a fedett mézet estefelől felkarcoljuk. Így a méhek áthordják a fészekkeretekbe. Az egyesített méhcsalád fészkeinek rendezése hasonlóan történik, amennyiben a teljes összezsúfolódó állapotát ilyenkor még hűvösebb időben sem tudjuk egészen biztosan megítélni, legszélsebb kereteknek nem a legteltebb kereteket helyezzük. Teljesen méz nélkül a legszélsebb léputca sem lehet. Gondos elosztással legalább 7—8 kg. téli élelme legyen 1—1 egyesített méhcsalád-

nak, mely készlet pótlására márciusban már szükség lehet, hiszen tudjuk, hogy a termelő erőteljesen fejlődő méhcsalád fogyasztása ősztil — a tavaszi nagy hordásig 12—20 kg. méz.

AZ ETETÉST mindég idejében végezzük. Enyhe időjárás esetén a méhek a beadott élelmet minden nehézség nélkül befedelezik. Akiknek nincs elegendő méze, az cukorral is pótolhatja a téli élelmet.

A betelelés munkálatát némi gyűjtést adó napokon, egyébként reggeli és alkonyati napszakban végezzük, mert különben a rablóméhek támadását nem kerülhetjük el. A fészekrendezés alkalmával szemügyre vesszük a méhek gondozásán esetleg kívül maradt néhány sejt fedett fiasítást, valamint a fiasítástól kiürült lépek sejtjét. Megfigyeljük, hogy azokban nincs-e valami nyúlós vagy varrszerűen beszáradt beteges költés maradványa, mellyel a jövő tavasszal esetleg más méhcsaládunkat is befertőzhetnénk. A található gyanus költés-maradványt küldjük el jól becsomagolva „INSTITUTUL DE CERCETARI ZOO-TEHNICE, BUCUREȘTI, STR. DR. STAIICOVICI NR. 63“ címre.

A KIJARÓKAT TULSÁGOSAN NE SZŪKÍTŠÜK, de anyarácscsal, vagy 6 mm távközi szűkítővel feltétlenül lássuk el az egerek és a cickányok ellen.

A MÉHCSALADOK KELLŐ TAKARÁSÁRÓL már most kell gondoskodnunk, nehogy a hidegebb idő gyors beálltával fölöslegesen izgassuk állományunkat. Jól védett kaptárban kevesebb a fogyasztás és jobb a telelés. A kevésbé melegtartó kaptárakat alkalmas telelő helyiségbe hordjuk.

Kolozsvár.

MOLNÁR FERENC

KÖNYVISMERTETÉS

„A MUNKA DIJAZÁSA A SZOVJET-UNIÓBAN“, írta dr. Broves, az „OROSZ KÖNYV“ „ARLUS-könyvek“ sorozatában jelent meg. A szovjet államban minden dolgozó szükségletei kielégítésére a társadalmi termelés oly részét kapja, amely a társadalom számára teljesített munkájának

megfelel. A teljesített munka alapján történt díjazás biztosítja azt, hogy a Szovjetunió dolgozóinak egyéni és társadalmi érdekei a legtökéletesebb módon kielégítik egymást. A könyv külön ismerteti a kolhozisták munkájának teljesítményük szerinti díjazását is.

KÜLÖNFELÉK

PIACI ÁRAK. A méz ára Kolozsvárt kicsinyben tartósan 236—258 lej között mozog kg-ként. Nagybani eladásról nem szereztünk tudomást, de úgy a szövetkezetek, mint az állami üzletek érdeklődnek utána. A nagybani vételnél természetesen kevesebbet fizethetnek, mert az üzleteket terheli a 10%-os forgalmi adó. Kisméhészeknél, ha közvetlenül a fogyasztónak adják el a mézet, tehát nem kereskedőnek, a forgalmi adó alól mentesek.

A viasz iránt őszire már lenyhult az érdeklődés. A társadalmi tulajdonba vett vegyigérek adás-vételi szerződéssel vásárolják és 400—450 lejt fizetnek kg-ként. A feldolgozásra kerülő viasz 10%-os forgalmi adóját ezenfelül a vevő fizeti meg a szerződés alapján.

Az eladó méhesaládok iránt a nyár folyamán inkább az állami gazdaságok érdeklődtek és 2000—4000 lej közötti árban vásá-

roltak nagyszámban. A kások családok ára az eddigi kötések alapján 800—1500 lejre tehető az építmény és a télre begyűjtött méztartalék szerint.

Méhész testvér!

TAGDIJ HÁTRALÉKOD

Lej

KÜLDJED EL még 'ma Cluj, Str. Republicei 22, címre, vagy fizessed be a lepközelebbi fiók Méhészkör pénztárába. Ha téves a felszólításunk, írjal, hogy mikor és miként fizettél.

Legyen minden méhésztagja az egy-séges méhészeti szervezetnek. Fizessük pontosan a tagdíjakat.

MEGJELENTEK

A „Falukönyvtára” sorozatban

ANISZIMOV : HOGYAN ÉL A SZOVJETPARASZT

NIKOLAJEVA G. : A „TRAKTOR” KOLHOZ

VINTILA P. : A SZOVJETCSALÁD

ANGELINA PASA : IGY ÉLÜNK A KOLHOZBAN

A „Beszélgetés a Falu népével” sorozatban

TÉL A KOLHOZBAN

UJ FALU A DNYEPR

PARTJÁN

VARTKIN B. : MUNKÁBAN A FALUSI

KRASZKÓ L. : SZOVJET

DAVIDOV L. : A FALUSI TANÁCS

POPOVSZKIJ M. : KÖLTSÉGVETÉSE

A KOLHOZISTA KÖZÖS
ÉS SZEMÉLYI GAZDASÁGA

Cartea Rusă

MÉHÉSZETI KÖZLÖNY

AZ ERDÉLYI RAKÓ SZÖVETKEZÉS ÉS AZ ERDÉLYI MÉHÉSZETI SZAKKÖZMŰVÉSZETI EGYESÜLET KÖZLÖNYE

A RNK Közp. Méhészegyesület Szaklapja
Szerkesztőség és kiadóhivatal:

ROMÁNIA — Cluj, Str. Republicei No. 22.
Kolozsvár, Köztársaság-u. 22. — Tel.: 22-04.

Felelős szerkesztő: Dr. Szövérdi Ferenc.
A Méhészeti Közlönyt a RNK Méhész-
egyesület tagjai az évi tagdíj fejében tag-
sági illetményként kapják.

„Taxa postală plătită în numerar, con-
form aprobării Nr. 263.316—1948.”

MŰLÉPET

ÉS MINDENMŰ MÉHÉSZETI
FELSZERELÉST SZÁLLIT
DZIERZON MÉHÉSZETE
KEZDŐDI GYULA

Oradea, Tudor Vladimirescu 65.

A JÖVŐBEN CSAK FER- TŐTLENITETT MŰLÉPET

használjunk! Viaszt fertőtlenít és mű-
lépet szállít Tóth István
gazd. biz. tag Kolozsvár,
Budai N. Antal-ut 78 sz.

MŰLÉPKÉSZÍTÉS CSEREVIASZBÓL

PÁRTOLJUK A SZÖVETKEZETET

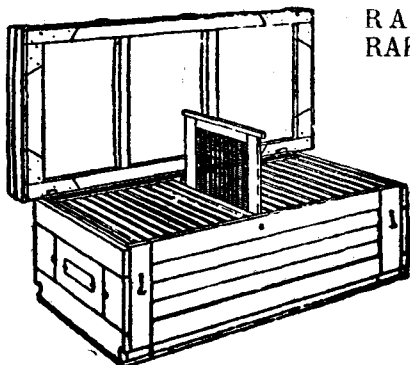
Rendelésre azonnal szállítunk bármilyen típusu rakodó, fekvő, vagy bundás kaptárt.

KÉRJEN ÁRAJÁNLATOT.

Leveléhez mellékeljen válaszbélyeget. Rendelésnél a keretek pontos külméretét kérjük megadni. Minden kaptáron kátránypapír fedél. — Kérjük a pénzt előre beküldeni. Az árak vasúton feladva értendőek. Cementes festékkel lemezölve minden kaptár 50 lejjel több.

„LEMNUL”

Faipari Munkások Termelő Szövetkezete — Cluj-Kolozsvár, Str. Anton Pan 8—10 szám.

RAKTÁRON TARTJUK AZ ERDÉLYI RAKODÓ ÉS FEKVŐ VÁNDOR KAPTÁROKAT

Gépen csapozott vályus keret külön is kapható.
Beton műlépprészt kicsisi nagysejttel. Anyarácstól
és műlépet minden méretben raktárról szállítunk.

A kaptárak árát a viszonyoknak megfelelően 30%-al
leszállítottam.

Az erdélyi kaptárak készítéséhez szükséges
képes rajzot kívánatra 10 lej és posta-
bélyeg ellenében megküldöm.

VÁRADY BÉLA

Villanyerőre berendezett kaptárkészítő üzem
Kolozsvár-Cluj, strada Thälman utca 13 szám.